

CHARLES & MARY LAMB

Povești după Shakespeare

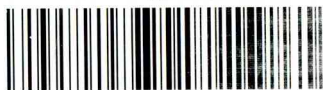
Traduse din englezește

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

P. GRIMM

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201204128

BUCUREȘTI

Wid. „ROMÂNIA NOUĂ”, Th. Voinea, Str. G-ral Dona, 26

1924

Fiiceii mele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Introducere

Autorii acestor povești, Charles și Mary Lamb — fratele și sora, cari lucrau împreună într'o frumoasă înțelegere — au mai dat la lumină, la începutul secolului al XIX-lea, și alte scrieri pe care le-au numit „Incercările lui Elia și ale Elianei”. Ei s'au gândit să povestească pentru tinerime cuprinsul unora dintre minunatele piese de teatru ale lui Shakespeare, cel mai mare scriitor englez și unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a trăit între anii 1564 și 1616. Piesele lui, deși atât de fermecătoare încât te țin încordat văzându-le jucate, sunt totuși de multe ori prea grele de priceput și prea lungi ca să fie citite în întregime de tinerime. De aceea acești scriitori s'au apucat să le povestească mai pe scurt, într'o limbă ușoară și simplă, făcând în același timp să reiasă învățămintele ce se pot scoate din ele. Așa cum sunt, ele păstrează tot farmecul pieselor adevărate, căci pe lângă violciunea cu

care sunt redate, ai plăcerea să întâlnești la tot pasul chiar cuvintele lui Shakespeare, așa încât ele pot să încânte nu numai pe copii, ci și pe cei mai buni cunoscători ai marelui poet.

Traducătorul s'a silit mai ales să păstreze stilul ușor și simplu al originalului.

Negustorul din Veneția

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NEGUSTORUL DIN VENETIA

Shylock, ovreiu, trăia în Venetia; el era un cămătar care îngrămădisise o avere grozavă împrumutând bani cu dobânzi mari la negustorii creștini. Shylock, fiind un om cu inima rea, cerea plata banilor pe care îi împrumută cu atâta asprime, încât era privit cu ochi răi de toți oamenii de bine. Și mai ales de Antonio, un tânăr negustor din Venetia; iar Sylock ura tot așa de mult pe Antonio, pentru că el avea obiceiul să împrumute bani la oameni nevoiași, și nu lua niciodată vre-o dobândă pentru banii ce-i împrumută; de aceea era mare dușmănie între acest ovreiu lacom și darnicul negustor Antonio. Ori de câte ori Antonio întâlnea pe Shylock pe Rialto sau la Bursă, el avea obiceiul să-i impute cămătăriile și faptele lui rele, ceea ce ovreiu pare că îndură cu răbdare, dar în ascuns se gândea la răzbu-nare.

Antonio era cel mai îndatoritor om de pe lume; era om cu stare și avea un suflet totdeauna gata să facă bine, era într'adevăr un om în care vechea onoare romană trăia mai mult decât în orice alt suflet din Italia. El era iubit de toți concetățenii săi, dar prietenul cel mai de aproape și cel mai drag inimii lui era Bassanio, un nobil venețian, care, fiindcă moștenise puțin dela părinți, își isprăvisese aproape mica lui avere trăind într'un chip prea cheltuitor pentru mijloacele lui slabe, lucru la care se pricep prea bine tinerii de neam mare, dar cu avere mică. De câte ori avea Bassanio nevoie de bani, Antonio l-ajută; și era par'că ar fi avut doar o inimă și o pungă pentru amândoi.

Intr'o zi Bassanio veni la Antonio și-i spuse că ar dori să și refacă averea printr'o căsătorie bogată cu o fată pe care o iubea foarte mult, al cărei tată murise de curând și o lăsase singură moștenitoare a unei averi mari; îi mai spuse că pe când trăia tatăl ei se ducea prin casa lor și atunci i s'a părut că înțelege din ochii fetei că n'ar fi rău primit de-ar cere-o; dar neavând bani ca să-și ia o înfățișare potrivită pentru iubitul unei moștenitoare așa de bogate, el rugă pe Antonio să mai adaoge încă una pe lângă binefacerile de până acum, împrumutându-l cu trei mii de ducați.

Antonio nu avea atunci bani ca să-i împrumute prietenului său; dar așteptând să-i sosească în curând câteva corăbii încărcate

cu marfă, el îi spuse că se va duce la Shylock, bancherul cel bogat, și va lua cu împrumut bani pe creditul acelor corăbii.

Antonio și Bassanio se duseră împreună la Shylock. și Antonio ceru ovreiului să-i împrumute trei mii de ducăți, cu dobânda ce ar vrea el, pe cari bani are să-i înapoieze din marfa cuprinsă în corăbiile sale de pe mare. La aceasta Shylock se gândi în sine: „De-ași putea să pun odată mâna pe el, apoi am să mă răzbun de tot necazul ce mi l-a făcut; el urăște neamul nostru ovreesc, împrumută bani gratis, și printre negustori își bate joc de mine și de câștigurile mele cinstite, cărora le zice el cămătării. Blestemat să fie neamul meu dacă l-oi erta!” Antonio văzând că se răzgândește și nu răspunde, și fiind nerăbdător să aibă banii, zise; „Shylock, auzi? Vrei să-mi împrumuți banii?”

La această întrebare ovreiuul răspunse: „Signor Antonio, pe Rialto de multe ori m'ai batjocorit pentru banii și cametele mele, și eu am îndurat aceasta cu răbdare și am dat din umeri, pentru că suferința este semnul neamului nostru; și apoi mi-ai zis necredincios, câine ucigaș și ai scuipat pe hainele mele ovreești și ai dat cu piciorul în mine, ca și când ași fi fost o potaie. Ei bine, acum se pare că ai nevoie de ajutorul meu; și vii la mine și-mi zici: Shylock, împrumută-mi bani. Ce, câinele are bani? E cu putință ca o potaie să-ți împrumute trei mii de ducăți? Și acum să mă plec și să spun: Bine,

Domnule, m'ai scuipat miercurea trecută, altădată mi-ai zis căine, și pentru această purtare omenoasă eu am să-ți împrumut bani?" Antonio răspunse: „Se poate foarte bine să-ți zic iarăși așa, să te scuip din nou și să-ți dau cu piciorul. Dacă vrei să-mi împrumuți bani aceștia, nu mi-i împrumuta ca unui prieten, împrumută mi-i mai curând ca unui dușman, pentru ca, dacă nu răspund la timp, să poți cere pedeapsa cu mai multă asprime". — „De ce, uite", zise Shylock, „cum te-ai pornit! Eu ași vrea să fiu prietin cu dumneata și să am dragostea dumitale. Vreau să uit rușinea ce mi-ai făcut. Vreau să te ajut la nevoile dumitale și să nu iau nici o dobândă pentru bani mei". Această propunere care părea binevoitoare miră foarte mult pe Antonio; și atunci Shylock, prefăcându-se tot bine-voitor și că tot ce făcea era doar ca să câștige dragostea lui Antonio, zise din nou că ar vrea să-i împrumute cei trei mii de ducați, fără să ia dobândă pentru banii săi; numai Antonio să meargă cu el la un avocat și acolo să iscălească doar în glumă o învoială ca, dacă nu va răspunde banii într'o zi anumită, el să dea ca amendă o jumătate de oca de carne, pe care să i-o taie din orice parte a corpului i-ar plăcea lui Shylock.

„Sânt mulțămît", zise Antonio: „Voi iscăli și voi spune că ovreiu este foarte omenos".

Bassanio spuse lui Antonio să nu semneze pentru el o astfel de învoială; dar Antonio

stăruie că vrea să o semneze, pentru că mai înainte de a veni ziua plății corăbiile sale se vor întoarce încărcate cu mult mai mult decât valoarea banilor.

Shylock, auzind această discuțiune, exclamă: „O părinte Abraham, ce popor bănuitor sânt ereștiini ăștia! Faptele lor rele îi învață să bănuiască gândurile altora. Te rog spune-mi aceasta, Bassanio: dacă el n'ar răspunde la termen, ce-ași câștiga eu cerând amenda?

O jumătate de oca de carne omenească n'are nici atâta preț, nici atâta folos cât carnea de oaie sau de vacă. Ți-o spun, numai ca să-mi câștig prietinia lui propun aceasta; dacă vrea să primească așa, bine; dacă nu, sănătate“.

În sfârșit, împotriva statului lui Bassanio, care, cu toate câte le spusese ovreiul despre gândurile lui bune, nu voia ca prietinel său să se arunce la întâmplare într'o primejdie așa de grozavă din pricina sa, Antonio iscăli învoiala, gândindu-se că era în adevăr (după cum spunea ovreiul) doar în glumă.

Moștenitoarea cea bogată, cu care dorea să se căsătorească Bassanio, trăia aproape de Veneția, într'un loc numit Belmont; ea se numea Portia, și prin gingășia firii și frumusețea sufletului, ea nu era întru nimic mai prejos decât acea Portia, despre care citim că a fost fiica lui Cato și soția lui Brutus.

Bassanio, fiind acum ajutat cu atâta bunăvoință de prietinel său Antonio, cu primejdia

vieții sale, porni spre Belmont cu un alaiu mareț, însoțit de un cavaler numit Gratiano.

Gândul lui Bassanio a fost cu noroc, după puțin timp Portia se învoi să-l ia de bărbat.

Bassanio mărturisi Portiei că nu avea avere și că nu se putea mândri decât cu nașterea sa și cu străbunii săi nobili; ea, care-l iubea pentru însușirile lui cele vrednice și care avea destulă avere ca să nu se mai uite la bogăția bărbatului, răspunse cu o smerenie drăgălașă că ar dori să fie de o mie de ori mai frumoasă și de zece mii de ori mai bogată, ca să fie mai vrednică de el; și atunci Portia cea cu sufletul ales începu să-și arăte lipsurile și spuse că este o fată proastă, fără carte și fără pricepere în viață, dar că nu e așa de bătrână ca să nu poată învăța, și că-și va da toată osteneala să facă cum îi va arăta și o va îndrepta el; și mai spuse: „Eu și cu tot ce e al meu sântem acum ai tăi și ai alor tăi. Ieri, Bassanio, eram stăpâna acestei case frumoase și a servitorilor acestora, eram ca o regină; iar acum casa aceasta, servitorii aceștia și eu însămi sântem ai tăi, stăpânul meu; și le dau pe toate cu inelul acesta“, și-i întinse lui Bassanio inelul.

Bassanio era atât de copleșit de recunoștință și de mirare pentru chipul drăgălaș în care Portia cea bogată și nobilă primea de bărbat pe un om sărac ca el, în cât nu-și mai putea spune bucuria și respectul pentru fata iubită care-l cinstea atât, decât prin frân-

turi de cuvinte de dragoste și de mulțămire; și luând inelul făgădui că nu se va mai despărți de el.

Gratiano și Nerissa, fata din casă a Portiei, îngrijiau tocmai de stăpânii lor, când Portia făgădui cu atâta drăgălășie să fie soția ascultătoare a lui Bassanio; și Gratiano, urând bucurie lui Bassanio și mărնimoasei fecioare, ceru voie să se căsătorească în acelaș timp.

„Din toată inima, Gratiano“, zise Bassanio, „dacă poți să-ți găsești o nevastă“.

Gratiano spuse atunci că iubește pe drăguța fată din casă a Portiei, pe Nerissa, și că ea îi făgăduise să-i fie soție, dacă stăpâna ei se va căsători cu Bassanio. Portia întrebă pe Nerissa dacă aceasta era adevărat. Nerissa răspunse: „Doamnă, așa e, dacă încuviințați și d-voastră“. Portia se învoi cu plăcere și Bassanio zise vesel: „Atunci vom fi încântați să se facă și cununia voastră odată cu nunta noastră, Gratiano“.

Dar fericirea îndrăgostiților a fost deodată întreruptă trist prin intrarea unui trimis, care aducea o scrisoare cuprinzând vești groaznice dela Antonio. Când Bassanio citi scrisoarea lui Antouio, Portia se temu că avea să-i vorbească despre moartea vreunui prietin scump, atât era de palid; și întrebându-l care au fost vestile care l-au mâhnit așa de tare, el spuse: „Scumpă Portia, sânt aici câteva din cele mai neplăcute cuvinte ce au pătat vreodată hârtia; drăguță domnișoară, când ți-am mărturisit întâi dra-

gostea mea, eu ți-am spus deschis că toată bogăția ce o aveam curgea în sângele meu; dar așa fi trebuit să ți spun că am mai puțin decât nimic, fiind dator“. Atunci Bassanio spuse Portiei ceea ce a fost povestit aici, despre împrumutul de bani dela Antonio, cum Antonio i-a luat dela ovreiul Shylock și învoiala prin care Antonio se lega să dea o jumătate de oca de carne, dacă nu i s'ar înapoia banii într'o zi anumită; apoi Bassanio citi scrisoarea lui Antonio, care cuprindea următoarele cuvinte: „Scumpe Bassanio, toate corăbiile mele sânt pierdute, nu m'am putut ține de învoiala cu ovreiul, și de oarece necinstit e cu neputință să mai trăiesc, așa dori să te mai văd la moartea mea; totuși bucură-te de fericirea ta, dacă dragostea ta pentru mine nu te hotărăște să vii, nu uita scrisoarea mea“. O, scumpul meu iubit“, zise Portia, „lasă toate treburile și pleacă; vei avea aur să plătești de douăzeci de ori banii aceia, mai înainte ca bunul prieten să piardă un fir de păr din vina lui Bassanio al meu; și cu cât mai mult mă va costa aceasta, cu atât îmi vei fi mai scump“. Portia spuse apoi că vrea să fie măritată cu Bassanio înainte de plecarea lui, pentru ca să-i dea un drept legal asupra banilor ei; și în aceeași zi ei tură cunună și Gratiano se însură cu Nerissa; iar Bassanio și Gratiano, din clipa în care au fost cununăți, plecară în mare grabă spre Veneția, unde Bassanio găsi pe Antonio în închisoare.

De oarece trecuse ziua plății, crudul ovreiu nu voia să primească banii pe cari îi oferea Bassanio, ci stăruia să aibă jumătatea de oca din carnea lui Antonio. S'a hotărât o zi ca să se judece această pricină dureroasă înaintea dogelui Veneției, și Bassanio aștepta cu o îndoială grozavă ziua judecării.

Când Portia se despărți de bărbatul ei, ea vorbi veselă cu el și-l rugă să-și aducă și pe scumpul său prietin când se va întoarce; dar acum se temea căare să-i meargă rău lui Antonio și când a rămas singură, începu să se gândească și să caute cum ar putea să fie de ajutor, să scape viața bunului prieten al dragului ei Bassanio; ea îi spusese cu atâta blândete și dragălăsie femească că i se va supune în toate, ca să fie cărmuită de înțelepciunea lui mai înaltă, totuși acum fiind îndemnată la faptă de primejdia în care se afla prietenul cinstitului ei bărbat, ea nu se îndoii de loc de puterile ei și călăuzită doar de judecata ei dreaptă și desăvârșită, se hotărî dintr'odată să meargă ea însăși la Veneția și să vorbească pentru apărarea lui Antonio.

Portia avea o rudă care era avocat; acestuia, care se numea Bellario, îi scrise ea, și lămurindu-i cazul, îi cerea părerea și-l ruga să i trimită în același timp cu sfatul său și costumul purtat de avocați. Când se întoarse trimisul, acesta îi aduse pe lângă scrisoarea lui Bellario cu sfatul cum să lucreze și toate lucrurile trebuincioase pentru îmbrăcăminte.

Portia se îmbracă împreună cu fata ei din casă

Nerissa în haine bărbătești, și punându-și costumul de avocat, ea luă pe Nerissa ca secretar ; și plecând îndată ajunseră la Veneția chiar în ziua judecării. Tocmai se începuse a se arăta cauza în Senat înaintea dogelui și a senatorilor Veneției, când intră Portia în curtea de judecată și înfățișă o scrisoare dela Bellario, în care acest avocat învățat spunea dogelui că el ar fi vrut să vie el însuși să apere pe Antonio, dar a fost împiedicat de boală, și rugă ca să se dea voce tânărului, dar învățatului doctor Balthazar (așa uumea el pe Portia) să pledeze în locul său. Dogele îngădui aceasta, mirându-se foarte mult de înfățișarea tinerească a streinului, care era bine străvestit sub costumul de avocat și peruca cea mare.

Și acum începu această judecată însemnată. Portia privi împrejururi și văzu pe nemilosul ovreiu; mai văzu pe Bassanio, dar el nu o recunoscuse străvestită cum era. El sta alături de Antonio, chinuit de groază pentru nenorocirea prietenului său.

Insemnătatea sarcinei grele pe care Portia și-o luase asupra-și, dădea acestei femei slabe tărie, și ea porni cu îndrăzneală la îndeplinirea datoriei ce-și impusese. Mai întâi de toate se adresă lui Shylock, și recunoscând că avea un drept după legea venețiană, fiind pedeapsa arătată în învoială, ea vorbi așa de dulce despre înalta însușire a *iertării*, în cât ar fi înduioșat orice inimă, afară de inima nesimțitoare a lui Shylock; spunea

cum iertarea cade ca o ploaie plăcută din cer aici jos, cum ea este o îndoită fericire: fericeste și pe cel ce iartă și pe cel iertat; cum ea încununează pe stăpânitori mai bine decât coroanele lor, deoarece ea ne întărește chiar pe Dumnezeu; și cum puterea pământească se apropie mai mult de a lui Dumnezeu, pe măsură ce *iertarea* potolește asprimea dreptății; și ea rugă pe Shylock să și aducă aminte că noi toți ne rugăm pentru iertare, și că rugăciunea aceasta ar trebui să ne învețe să fim milostivi. Shylock răspundea însă mereu că el vrea să se dea pe deapsa cuprinsă în învoială. — „Nu este el oare în stare să plătească banii?” întrebă Portia. Bassanio spuse atunci ovreiului că-i plătește cei trei mii de ducăți ori de câte ori vrea el; însă Shylock nu primi și stărui să i se dea jumătatea de oca din carnea lui Antonio. Atunci Bassanio rugă pe tânărul și învățatul avocat să caute să sucească nițel legea, ca să scape viața lui Antonio. Dar Portia răspunse apăsător că nu e voie să se schimbe legile odată făcute. Shylock auzind cum spunea Portia că legile nu se pot schimba, i se păru că vorbește în folosul lui și zise: „Un nou Daniel a venit la judecată! O! judecător tânăr și înțelept cât te cinstesc! Cât ești mai bătrân decât pari!”

Portia ceru acum lui Shylock să o lase să vadă învoiala, și după ce o citi, zise: „Termenul s'a trecut, și după învoială ovreiul poate să ceară cu dreptate o jumătate

de oca de carne, care să se taie cât se poate mai aproape de inima lui Antonio“. Apoi spuse lui Shylock: „Fii milos, ia banii și lasă-mă să rup învoiala“. Dar crudul Shylock nu voia să se îndure, ci zicea: „Jur pe sufletul meu că nu e în limba omenească, putere să mă schimbe“. — „Atunci Antonio“, zise Portia, „trebuie să-ți pregătești trupul pentru cuțit; și pe când Shylock ascuțea cu mare îndârjire cuțitul ca să taie carnea, Portia întrebă pe Antonio: „Mai ai ceva de spus?“ Antonio spuse cu o resemnare liniștită că avea doar puțin de spus, fiindcă-și pregătise sufletul pentru moarte. Apoi zise lui Bassanio: „Dă-mi mâna ta, Bassanio! Mergi sănătos. Nu fii mâhnit că am căzut pentru tine în nenorocirea asta. Salută din parte-mi pe cinstita-ți soție și spune-i cât de mult te-am iubit!“ Bassanio cu jalea cea mai amară răspunse: „Antonio, sunt însurat cu o femeie, care mi-e tot atât de scumpă ca și viața; dar viața însăși, nevasta și lumea toată nu le prețuesc cât viața ta; ași vrea să pierd toate, ași vrea să jertfesc toate diavolului ăstuia, numai să te scap“.

Portia auzind aceasta, cu toate că sufletul ei blând nu era de loc mâhnit de ceea ce spusese în cuvinte atât de tari bărbatul ei, ca să arate dragostea ce o datora unui prieten așa de adevărat ca Antonio, totuși nu se putu opri de a răspunde: „Soția d-tale ți-ar mulțami foarte puțin, dacă ar fi de față să audă ce spui că ai vrea să dai“

Atunci Gratiano, cărui i plăcea să facă ce-
eace făcea stăpânul său, se gândi că tre-
buie să spuie și el ca Bassanio, și în auzul Ne-
rissimei, care în haina ei de secretar scria a-
lături de Portia, zise: „Eu am o soție pe
care mărturisesc că o iubesc; ași dori să
moară ca să se suie în cer, dacă ar putea
cu rugăciunea ei să ne dea vreo putere ca
să înduplecăm sufletul crud al acestui ovreiu
câinos”. — „E bine că dorești aceasta când nu
este dânsa aici, altfel n'ai mai avea casă li-
niștită”, zise Nerissa.

Dar Shylock strigă cu nerăbdare: „Pier-
dem timpul; vă rog dați hotărârea”. Acum
toată curtea era într'o așteptare plină de
groază și toate inimile erau cuprinse de jale
pentru Antonio.

Portia întrebă dacă e o cumpănă să cân-
tărească carnea, și zise ovreiiului: „Shylock,
trebuie să fii ajutat de un chirurg, ca An-
tonio să nu piardă sânge și să moară”. Shy-
lock al cărui singur gând era ca Antonio să
sângereze până o muri, zise: „Nu scrie așa
în învoială”. Portia răspunse: „Nu scrie așa
în învoială, dar ce are aface? Ar fi bine să
faci aceasta din milă”. La toate acestea răs-
punsul lui Shylock era: „Nu pot, nu e în
învoială”. — „Atunci”, zise Portia, „o jumătate
de oca din carnea lui Antonio e a ta. Le-
gea-ți dă dreptul și curtea ți-l încuviințează.
Și poți să tai carnea aceasta din pieptul lui.
Legea-ți dă dreptul și curtea ți-l încuviin-
țează”. Shylock strigă din nou: „O judecător

înțelept și drept ! Daniel a venit la judecată !
Și iarăși își ascuți cuțitul lui cel lung, și privind cu poftă la Antonio, zise : „ Vino, pregătește-te ! ”.

„ Stai nițel, ovreiule ”, zise Portia, „ mai este încă ceva. Invoiala nu-ți dă nici o picătură de sânge ; cuvintele sunt lămurite, o jumătate de oca de carne ! Dacă tăind carnea verși o singură picătură de sânge de creștin, moșiile și bunurile tale sânt luate prin lege de statul Venetian ”.

Acum de oarece lui Shylock îi era întru totul cu neputință să taie carnea fără să verse și din sângele lui Antonio, această descoperire înțeleaptă a Portiei, cum că numai despre carne, nu și despre sânge se vorbea în invoială, scăpă viața lui Antonio ; și toți minunându-se de istețimea tânărului avocat, care se gândise la această scăpare fericită, începură a bate din palme de răsuna toată casa Senatului ; și Gratiano strigă vorbele pe cari le tot spunea Shylock : „ O judecător înțelept și drept ! Uite ovreiule, Daniel a venit la judecată ! ”.

Shylock, văzându-se învins în gândurile lui crude, spuse cu o privire desamăgită că vrea să ia banii, și Bassanio, bucurându-se peste măsură de scăparea neașteptată a lui Antonio, strigă : „ Iată banii ! ” Dar Portia l opri, zicând : „ Incet, nu-i nici o grabă ; ovreiul nu va avea nimic altceva decât amenda din invoială ; deaceea pregătește-te, Shylock, să tai carnea ; dar bagă de seamă să nu verși sânge, nici să nu tai mai mult, ori mai puțin decât

tocmai o jumătate de oca ; de o fi mai mult sau mai puțin un dram chiar, ba, dacă o atârna cântarul măcar cât greutatea unui singur fir de păr, ești osândit la moarte de legile Veneției, și toată averea ta este luată de Senat“.

— „Dați-mi banii să mă duc!“ zise Shylock. „Sânt gata aici!“ zise Bassanio.

Shylock era gata să ia banii, când Portia îl opri din nou zicându-i: „Stai, ovreiule, mai am încă o hotărâre împotriva-ți. După legile Veneției averea ta este luată de stat, pentrucă ai uneltit contra vieții unuia din cetățenii săi, și viața ta e în mâna dogelui; deaceea, în genunchi, și roagă-l să te erte“.

Dogele zise apoi lui Shylock: „Ca să vezi câtă deosebire este între voi și sufletul nostru creștinesc, te iert și-ți las viața, înainte de a mă ruga; dar jumătate din averea ta se cuvine lui Antonio, și cealaltă jumătate statului“.

Mărinimosul Antonio spuse apoi că el ar lăsa partea din averea lui Shylock, dacă acesta ar vrea să semneze un act prin care la moartea sa o lasă moștenire fiicei lui și bărbatului ei; căci Antonio știa că ovreiuil avea o singură fată, care împotriva voinței tatălui ei se măritase de curând cu un tânăr creștin, numit Lorenzo, un prietin al lui Antonio, ceeace supăruse atât de mult pe Shylock, încât o desmoștenise.

Ovreiuil se învoi la aceasta, și fiind astfel înșelat în gândul lui de răzbunare și des-

poiat de bogățiile sale, zise : „Sânt bolnav. Lăsați-mă să plec acasă ; trimeteți actul după mine și am să iscălesc fiicei mele jumătate din averea mea“. — Pleacă atunci“, zise dogele, „și iscălește, iar dacă te pocăești de cruzimea ta și te faci creștin, statul îți iartă amenda celeilalte jumătăți din averea ta“.

Dogele liberă acum pe Antonio și dete drumul curții. Apoi lăudă mult înțelepciunea și iscusința tânărului avocat și-l pofti la el la masă. Portia, care avea de gând să se întorcă la Belmont înaintea bărbatului ei, răspunse : „Mulțumesc plecat înălțimei voastre, dar trebuie să plec numai decât“.

Dogele spuse că-i pare rău că nu poate să stea la masă cu el, și întorcându-se către Antonio, adaoșe : „Răsplătește pe acest gentilom, căci eu socotesc că ai o mare datorie față de el“.

Dogele și senatorii săi părăsiră curtea ; și atunci Bassanio zise către Portia : „Prea cinstate domn, eu și cu prietenul meu Antonio am scăpat de o grea pedeapsă prin înțelepciunea dumneavoastră, și vă rog să binevoiți a primi cei trei mii de ducați ce-i datoram ovreiului“. — „Și vă vom fi mult mai mult îndatorați, cu dragoste“, zise Antonio, „vecinic gata a vă sluji“.

Portia nu putu fi înduplecată să primească o răsplată, ea zise : „Dați-mi mănușile dumneavoastră, le voi purta ca să-mi aduc aminte“, și atunci Bassanio scotându-și mă-

nușile, ea zări în degetul lui inelul pe care i-l dăduse. Acum șireata femeie voia să capete dela el inelul, ca să facă o glumă, și zise când văzu inelul: „Și de dragul dumitale îți voi lua acest inel“. Bassanio fu cuprins de întristare pentru că avocatul îi cerea singurul lucru de care nu se putea despărți, și răspunse foarte încurcat că nu-i poate da inelul, pentru că era un dar dela soția sa și el s'a jurat să nu se despartă de el niciodată; dar că-i va da inelul cel mai de preț din Veneția, pe care-l va căuta făcând strigare în toate părțile. Portia făcu pe supărata și părăsi curtea, zicând: „Mă înveți, domnule, cum trebuie să se răspundă unui cerșetor“.

Uj. / Central University Library Cluj

„Scumpe Bassanio“, zise Antonio, „dă-i inelul; dragostea mea și binele cel mare pe care mi l'a făcut să răscumpere supărarea soției tale“. Bassanio, rușinat că se arată așa de nerecunoscător, se învoi și trimese pe Gratiano cu inelul după Portia; și atunci Nerissa, secretarul, care dăduse și ea un inel lui Gratiano, ceru inelul, și Gratiano, nevrând să fie întrecut în dărnicie de stăpânul său, îi dăde inelul. Și atunci femeile au râs mult, gândindu-se cum își vor certa bărbații, după ce se vor întoarce acasă, pentru că și-au dat inelele și cum le vor spune că le-au dat de sigur în dar vre-unei femei.

Portia, când se întoarce, era în acea stare sufletească fericită care însoțește totdeauna conștiința de a fi săvârșit o faptă bună; i-

nima ei veselă se bucura de tot ce vedea : niciodată luna nu i se păruse atât de strălucitoare, și când luna aceasta frumoasă era ascunsă după un nor, atunci o lumină pe care o vedea dela casa ei din Belmont umplea de tot atâta bucurie închipuirea ei fermecată și zicea Nerissei : „Lumina asta pe care o vedem arde în casa mea ; după cum candela asta mică trimete razele ei așa de departe, tot așa luminează și o faptă bună într'o lume rea“. Și auzind din casa ei sunet de muzică, zise : „Mi se pare că muzica asta răsună mult mai dulce decât ziua“.

Și acum Portia și Nerissa intrară în casă și, îmbrăcându-se în hainele lor, așteptară sosirea bărbaților lor, cari veniră îndată împreună cu Antonio ; și după ce Bassanio prezintă Portiei pe scumpul său prietin, deabia se sfârșiră urările de bună-venire și felicitările din partea doamnei, când zăriră pe Nerissa și pe bărbatul ei certându-se într'un colț al odăii. — „O ceartă de pe-acum?“ zise Portia. „Despre ce e vorba?“ Gratiano răspunse : „Doamnă, despre un păcătos de inel de aur pe care mi l-a dat Nerissa, cu câteva vorbe pe el, niște versuri cari sunt scrise pe toate fleacurile : *„Iubește-mă și nu mă părăsi“*.

„Ce-are aface poezia și prețul inelului?“ zise Nerissa. „Când ți l-am dat mi-ai jurat că ai să-l păstrezi până în ceasul morții, și acum îmi spui că l-ai dat unui secretar de

avocat. Lasă că știu eu că l-ai dat unei femei". — „Jur pe mâna aceasta", răspunse Gratiano, „l-am dat unui tânăr, un fel de băiat, un băiețuș mititel, nu era mai înalt decât tine; era secretarul tânărului avocat care prin cuvântarea lui înțeleaptă scărpa viața lui Antonio! Băiatul acesta guraliv mi l-a cerut ca plată, și, pe viața mea, n'am putut să nu i-l dau". Portia zise: „Rău ai făcut, Gratiano, să te desparți de cel dintâi dar al soției. Și eu am dat lui Bassanio un inel și sunt sigură că nu s'ar desparți de el pentru lumea toată". Gratiano, ca să i se ierte greșala, zise: „Stăpânul meu și-a dat inelul avocatului, și atunci băiatul, secretarul lui, care s'a ostenit cu scrisul, mi-a cerut inelul meu".

Portia, auzind aceasta, se arată foarte necăjită și făcu imputări lui Bassanio pentru că a dat inelul ei, și zise că Nerissa a învățat-o ce trebuie să creadă și că știe ea că inelul îl are vre-o femeie. Bassanio era foarte nenorocit văzând că a supărat atât de mult pe scumpa lui soție, și zise cu mare mâhnire: „Nu, pe cinstea mea, nu e la o femeie, ci la un doctor care n'a vrut să primească cei trei mii de ducăți dela mine, și mi-a cerut inelul, și când nu i l-am dat, a plecat nemulțămît. Ce puteam să fac, scumpa mea Portia? Mi-a fost așa de rușine să mă arăt nerecunoscător, încât am fost silit să-i trimet inelul. Iartă-mă, tu ești bună, dacă ai

fi fost acolo, cred că mi-ai fi cerut inelul ca să-l dai vrednicului doctor“.

„Ah“, zise Antonio, „eu sânt pricina nefericită a acestor certuri“.

Portia-l rugă să nu se mârhească de asta, că el era bine-venit; și atunci Antonio zise; „Eu mi-am dat odată corpul meu pentru Bassanio, și dacă nu era acela, căruia bărbatul d-voastră i-a dat inelul, eu ași fi fost mort acum. Indrăznesc să mă leg încă odată, îmi pui zălog sufletul, că Bassanio nu-și va mai călca niciodată cuvântul ce vi l-a dat“. — „Atunci să-i fii dumneata chezaș“, zise Portia; „dă-i acest inel și spune-i să-l păstreze mai bine de cât pe cellalt“.

Când privi Bassanio la inelul acesta, a fost tare mirat să vadă că era acelaș pe care-l dăduse; și atunci Portia îi spuse că ea a fost tânărul avocat, și Nerissa a fost secretarul ei; și Bassanio află, spre nespusa lui mirare și bucurie, că viața lui Antonio a fost scăpată prin bărbăția mândră și înțelepciunea soției sale.

Și Portia ură din nou bună-venire lui Antonio, și-i dădă câteva scrisori, ce din întâmplare căzuseră în mâinile ei și care coprindeau vești despre corăbiile lui Antonio, despre care se crezuse că erau pierdute, dar au ajuns cu bine în port. Astfel aceste începuturi tragice ale poveștii bogatului negustor fură uitate după norocul neașteptat ce le-a urmat, și au putut în toată voia să râdă

de caraghioasa întâmplare a inelelor și de bărbații cari nu și au cunoscut nevestele; iar Gratiano cu veselie a început a se jura, în versuri, că :

*La nimic în lume Gratiano atât nu ține,
De cât inelul Nerissey să-l păstreze bine.*

Regele Lear

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REGELE LEAR

Lear, regele Britaniei, avea trei fiice: Gonerila, nevasta ducelui de Albany, Regana, nevasta ducelui de Cornwall, și Cordelia, o fată tânără, pețită de regele Franciei și de ducele Burgundiei, cari tocmai pentru acest scop se aflau acum la curtea regelui Lear. Bătrânul rege slăbit de vârstă și de oboselile cârmuirii, trecut fiind de 80 de ani, se hotărî să nu mai ia parte la afacerile statului, și să lase îndrumarea lor pe mâini mai tinere, ca să aibă și el timp să se pregătească pentru moarte, care n'avea să mai întârzie mult. Cu acest gând chemă el la sineși pe cele trei fiice, ca să afle din gura lor care din ele îl iubia mai mult, și să împartă regatul său între ele, potrivit cu dragostea ce ar arăta-o fiecare către dânsul.

Gonerila, cea mai mare, zise că iubește pe tatăl ei mai mult decât ar putea spune cuvintele, că îi e mai scump decât lumina

ochilor ei, mai scump decât viața și libertatea; și vorbi într'un chip nu se poate mai meșteșugit, căci e ușor să te prefaci atunci când nu e dragoste adevărată și câteva cuvinte frumoase spuse cu îndrăzneală sânt destul într'o astfel de împrejurare. Regele fermecat că auzia din gura ei această mărturie de dragoste și crezând că într'adevăr ce are în gură are și pe inimă, într'un avânt de duioșie părintească îi dădu ei și bărbatului ei a treia parte din întregul său regat.

Apoi chemând la el pe a doua fiică, o întrebă ce avea să spună. Regana, care era de aceeași goliciune sufletească ca și sora ei, nu rămase cătuși de puțin mai prejos în mărturisirile ei, ba mai arătă că tot ceea ce spusese soră-sa, nici pe departe nu ajungea la iubirea pe care o are ea pentru Măria-Sa; că-l iubește atât de mult, încât crede că toate celelalte bucurii sânt stinse față de plăcerea ce simte iubind pe scumpul ei rege și tată.

Lear era fericit că avea copii așa de iubitori, după cum credea el și, după frumoasele mărturii ale Reganei, nu putea să facă mai puțin decât să-i dea, ei și bărbatului ei, a treia parte a regatului său, deopotrivă de mare ca aceia pe care o dăruise Gonerilei.

Apoi întorcându-se către fiica sa cea mai mică, Cordelia, pe care o numea bucuria lui, o întrebă ce avea să spună crezând, fără îndoială, că are să-i mângâie urechile cu aceleași vorbe dulci ca și surorile ei, ba chiar

că cuvintele ei vor fi cu atât mai duiioase decât ale lor, cu cât ea însăși i-a fost totdeauna cea mai dragă, și a îngrijit-o mai mult ca pe celelalte. Dar Cordelia, scârbită de lingușirea surorilor ei, ale căror inimi ea știa bine că sânt departe de buze, văzând că toate vorbele lor măgulitoare erau spuse numai ca să ademenească pe rege, pentru ca ele și bărbații lor să poată domni și cât o mai trăi el, ea nu răspunse altceva decât că iubește pe Măria-Sa atât cât e dator să-l iubească, nici mai mult nici mai puțin. Regele, izbit de nerecunoștința ce părea că i arată copilul lui cel mai iubit, o rugă să se gândească la vorbele ei și să-și îndrepte cuvântarea căci altfel își pierde norocul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cordelia atunci spuse tatălui ei că recunoaște că el a crescut-o, că o iubește; că ea, la rândul ei, răspunde la toate aceste îndatoriri după cum se cuvine, că-l ascultă, îl iubește și-l cinstește mult; dar că nu poate să spună vorbe așa de mari ca surorile ei, sau să făgăduiască că nu va mai iubi pe nimeni pe lume. De ce au surorile ei bărbați. dacă, cum spuneau, nu mai iubesc pe nimeni decât pe tatăl lor? Dacă s'ar mărita și ea vre-odată, e sigură că acela cărnua i-ar da mâna, i-ar cere jumătate din iubirea ei, și ea nu s'ar mărita niciodată ca surorile ei iubind numai pe tatăl său.

Cordelia care cu adevărat iubia pe bătrânul ei tată, cel puțin tot așa de mult cum spu-

neau surorile ei despre ele, i-ar fi spus în alte împrejurări întocmai acelaș lucru, dar cu cuvinte mai duioase și mai vrednice de o fiică, fără acele vorbe umflate care într'adevăr sunau cam neplăcut; dar după lingușirile amăgitoare ale surorilor ei, pe care le văzuse răsplatite într'un chip așa de neobișnuit, ea se gândi că cel mai frumos lucru ce l'ar putea face ar fi să iubească și să tacă. În acest chip înlătura orice bănuială a unor gânduri de răsplată pentru dragostea ei, și arăta că iubea, dar nu pentru câștig, și că mărturiile ei cu cât erau mai puțin arătoase, cu atât erau mai adevărate ca ale surorilor.

Această vorbă curată, pe care Lear o numia mândrie, supără într'atât pe bătrânul rege — care din fire era iute și căruia copilăria bătrâneței îi înnorase mintea, încât nu putea deosebi adevărul de lingușiri, nici vorbele ce vin din inimă — și în mânia sa luă a treia parte a regatului său, pe care o păstrase pentru Cordelia, și o împărți în părți deopotrivă între cele două surori ale ei și bărbații lor, ducii de Albany și Cornwall. Pe aceștia îi chemă acum la el și în fața tuturor curtenilor, punând o coroană între ei, îi întări pe amândoi în toate veniturile și puterea stăpânirii și le dete toate drepturile sale de rege, păstrând pentru sine doar semnele domniei și dreptul de a sta, el și o sută de cavaleri ai săi, câte o lună, pe rând, în palatele fiecăreia dintre ficele sale.

O așa de grăbită împărțire a regatului său, călăuzită atât de puțin de judecatași atât de mult de patimă, umplu de mirare și de mahnire pe toți curtenii. Dar niciunul dintre ei nu avu îndrăzneala să înfrunte mânia regelui, afară de contele de Kent, care căută să pună o vorbă bună pentru Cordelia, când mâniosul Lear îi porunci să tacă, sub pedeapsă de moarte; dar bunul Kent nu se da la o parte pentru aceasta.

El fusese totdeauna credincios lui Lear, pe care-l cinstise ca pe un rege, îl iubise ca pe un tată, îl urmase ca pe un stăpân; și nu și-a prețuit niciodată viața mai mult decât ca un zălog, care trebuia înapoiat pentru a mântui pe stăpânul său de vrăjmași; deci nu se temea s'o piardă când era vorba de mântuirea lui Lear.

Nici acum când Lear era vrăjmaș sie însuși, acest servitor credincios nu se arăta altfel, ci bărbătește înfruntă pe Lear pentru ca Lear să facă bine, și a fost necuviincios pentru că Lear era nebun. El fusese altădată un sfetnic credincios regelui și căuta și acum să-l facă să vadă cu ochii săi (după cum mai făcuse în diferite împrejurări grele) să se ia și acum după sfatul său, și pentru binele lui să oprească această grabă nenorocită; căci el răspunde cu viața sa că domnița cea mică nu-l iubește mai puțin, și că aceea ale cărei cuvinte slabe nu dau dovezi deșarte, nu este fără inimă.

Puterea se pleacă înaintea ligușirii, pe când

cinstea este în cuvântul curat și simplu. Cât pentru amenințările lui Lear, ce pot ele să-i facă lui, omul a cărui viață era în slujba regelui? Acestea nu pot împiedica datoria de a vorbi. Indrăzneala cinstită a bunului conte de Kent atâta și mai mult mânia regelui și ca un bolnav nebun, care-și omoară doctorul și și iubește boala ce-i pricinuește moartea, el goni pe adevăratul său servitor și-i lasă doar cinci zile ca să se pregătească de plecare; iar dacă în a șasea zi va mai fi găsit în regatul Britaniei, are să fie omorât. Și Kent își luă rămas bun dela rege și-i zise că de când s'a hotărât să se arate în acest fel, era un surghiun să mai rămâe cineva la el; dar înainte de a pleca, rugă pe zei să ocrotească pe Cordelia, fecioara care a gândit așa de drept și așa de cumpătat, și dori numai ca vorbele mari ale surorilor ei să fie însoțite de fapte bune. În urmă, porni să-și taie, cum zicea el, drumul său cel vechiu într'un ținut nou.

Regele Franciei și ducele Burgundiei fură acum chemați înăuntru ca s'audă hotărîrea lui Lear față de fiica sa cea mai mică și să arate dacă mai stăruesc să ceară pe Cordelia. acum când ea era oropsită de tatăl său și nu mai avea nimic.

Ducele Burgandici se dete înapoi și nu voi s'o ia de nevastă în așa împrejurări, dar regele Franciei, înțelegând greșala ce i-a pricinuit pierderea dragostei părintești, că aceasta a fost numai cumpătarea la vorbă și

neputința de a-și deda limba la lingușire ca surorile ei, luă de mână pe tânăra fecioară și zicând că virtuțile ei sânt o comoară mai mare decât un regat, rugă pe Cordelia să-și ia rămas bun dela surorile și dela tatăl ei, cu toate că acum s'a purtat nepărintește și să vie cu el să fie regină în Francia cea frumoasă, și să stăpânească peste ținuturi mai mândre decât ale surorilor ei. Apoi zise ducelui Burgundiei în dispreț, că este un duce de apă, fiindcă iubirea lui pentru tânăra fecioară s'a scurs într'o clipă, ca apa. Atunci Cordelia cu ochii plânși, își luă rămas bun dela surorile ei și le rugă să iubească pe tatăl lor și să-și fie cuvântul; iar ele, ținnoase, i au răspuns să nu le învețe ea ce au de făcut, căci își cunosc ele bine datoria, dar să se silească să mulțumească pe bărbatul ei care a luat-o făcându-și pomană cu ea (cum ziceau ele ocărând-o). Și Cordelia plecă cu inima grea de durere, căci cunoștea vicleșugul surorilor ei și ar fi dorit să vadă pe tatăl său pe mâini mai bune decât acele pe care îl lăsă.

Deabia plecă Cordelia și firea drăcească a surorilor ei începu să se dea pe față. Încă înainte de sfârșitul lunei întâia, pe care Lear trebuia s'o petreacă la fiica sa cea mai mare, Gonerila, bătrânul rege începu să simtă deosebirea între făgădueli și fapte. Această ticăloasă primind dela tatăl ei tot ce acesta avea de dat, până și coroana de pe capul lui, începu să-l pizmuiască și pentru cele

mai neînsemnate urme de domnie, pe care bătrânul și le păstrase ca să mai aibă măcar în închipuire mulțumirea de a fi rege. Nu putea să-l mai vadă în ochi, nici pe el, nici pe cei o sută de cavaleri. Oricâteori întâlnea pe tatăl ei, avea o căutătură încrunțată, și când bătrânul voia să-i vorbească, se făcea că e bolnavă, sau căuta altceva ca să se scape de el, așa încât se vedea bine că socotea pe bătrân ca o sarcină nefolositoare și pe cavalerii lui o cheltuială zădărnice. Nu numai ea însăși se arăta nepăsătoare de datoria față de rege, dar, după pilda ei, și poate că nu fără îndemn, chiar servitorii aveau o purtare necuviincioasă și, sau nu voiau să asculte de poruncile lui, sau se prefăceau că nu-l aud, desprețuindu-l. Lear trebui să bage de seamă această schimbare în purtarea fiicei sale, dar închise ochii atât cât putu, căci omului de obicei, nu-i vine să creadă în urmările rele pe care i le aduc greșelile și încăpățânarea lui.

Iubirea și credința adevărată nu se înstrăinează printr'o purtare rea, precum nici fățarnicia și goliciunea sufletească nu se pot ascunde printr'o purtare în aparență bună. Aceasta se văzu mai cu seamă la bunul Kent, care, cu toate că gonit de Lear, și-ar fi pierdut viața de-ar fi fost găsit în Britania, s'a hotărât totuși să rămâe și să îndure urmările faptei sale, atâta timp cât mai avea nădejde de a fi folositor stăpânului său.

Dar cu toate că cinstea curată trebuie să

se străvestească câte odată, ea totuși nu socotește nimic josnic sau nevrednic, atâta vreme cât poate să slujească la împlinirea datoriei. Străvestit ca un servitor, lepădând toată măreția și deșertăciunile lumești, acest bun conte intră în slujba regelui, care nu-l cunoștea, schimbat astfel, și căruia îi plăcu pentru răspunsul lui limpede și răspicat, atât de deosebit de lingusirea de care se săturase de când îi văzuse urmările în purtarea fiicei sale.

Târgul s'a făcut repede și Lear luă în slujba sa pe Kent sub numele de Caius, căci așa zicea el că-l chiamă, fără ca Lear să bănuiască că acesta a fost altădată marele său sfetnic, mândrul și puternicul conte de Kent. Acest Caius găsi în curând prilejul de a-și arăta credința și iubirea pentru regescul său stăpân căci, intendentul Gonerilei, purtându-se într'o zi necuviincios față de Lear, privindu-l și vorbindu-i cu obrăznicie, îndemnat fără îndoială pe ascuns de stăpâna sa, Caius nu putu îndura o ocară așa pe față către stăpânul său și, fără multă vorbă, se întoarse repede și svârli la câini pe necredinciosul rob.

Pentru această slujbă părintească Lear a început să-l iubească din ce în ce mai mult.

Dar Kent nu era singurul prieten ce i mai rămăsese lui Lear. În felul și după puterea sa își arăta dragostea către stăpânul său bietul nebun, poznașul care ședea în palatul lui Lear, pe când acesta avea palat, după cum

era obiceiul pe vremea aceia la regi și la boerii cei mari, să și ție un nebun (cum îi ziceau ei) ca să mai petreacă după ce mântuiau cu trebile cele grele. Acest biet nebun a rămas pe lângă Lear, după ce regele dăduse coroana sa altora, și cu glumele lui îl mai înveselea, cu toate că nu se putea ține de a nu-l lua în răs câte odată pentru nesocotința cu care s'a despărțit de coroană, dând fiicelor sale tot din care pricină după cum zicea el, aceste fiice plâneau de bucurie, iar el cânta de durere, că un astfel de rege făcea pe fricosul și alerga să stea cu nebunii. Cu astfel de zicători glumețe și cântece de ocară de care știa multe, acest nebun hazliu dar cinstit își descărcă sufletul, chiar în fața Gonerilei, cu câte o ocară sau batjocură amară care tăia în carne vie.

Răceala și lipsa de respect pe care Lear începuse s'o bage de seamă, nu era tot ce avea să îndure acest biet părinte nebun de dragoste, dela nevrednica lui fiică. Ea îi spuse acum limpede că șederea lui în palatul ei e neplăcută câtă vreme el ține să aibă cu dânsul o sută de cavaleri, că păstrarea lor e numai o cheltuială zadarnică și că nu fac decât sgomot și neorânduială în curtea ei și-l rugă să și micșoreze numărul lor și să nu mai ție împrejurul său decât oameni bătrâni ca și el.

Lear, la început, nu putea să-și creadă ochilor și urechilor, că aceia care-i vorbea așa de necuviincios, era chiar fiica sa. Nu i

venea să crează că aceia care a primit dela el o coroană, ar fi căutat să-l lipsească de alaiul său și să nu-i dea cinstea cuvenită vârștii lui înaintate. Dar ea stăruind în cererea ei nedreaptă, bătrânul se mânie așa de tare, încât o oară numind-o copil blestemat și-i spuse că minte. Și așa era, căci cei o sută de cavaleri erau toți oameni cu purtare aleasă și cumpătați, cari-și cunoșteau datoria și nu făceau neorândueli și petreceri sgomotoase. Atunci el porunci să i se înhame caili căci vrea să plece la cealaltă fiică a sa, Regana, el și cei o sută de cavaleri ai săi. Și vorbi despre nerecunoștință, și-i zise că e un drac cu inimă împietrită și că e mai fioroasă decât o scorpie. Și a blestemat-o de-ți era groază auzindu-l. Să nu aibă niciodată un copil, sau, de-o avea, să trăiască ca să se întoarcă asupra ei batjocura și disprețul ce-i arăta lui, ca să simtă și ea cu cât este mai veninos un copil nerecunoscător decât un dinte de șarpe.

Bărbatul Gonerilei, ducele de Albany, ceru iertare spunând că el n'a încuviințat această purtare urită, dar Lear nu mai vru să-l audă și'n mânia lui porunci să se înhame caili și porni la a doua fiică a sa, Regana. Și atunci Lear se gândi în sine cât de mică a fost vina Cordeliei, dacă vină a fost, față de aceia a sorei ei, și plânse și apoi se rușină că o ființă ca Gonerila putea să aibă asupra-i atâta putere, încât să-l facă să plece.

Regana și bărbatul ei trăiau cu fală și a-

lău mare în palatul lor. Lear trimese înainte pe servitorul său Caius, cu scrisori la fiica sa, ca să se pregătească de primire, iar el și cu tovarășii săi veneau în urmă. Dar se pare că Gonerila îi luase înainte, trimițând și ea scrisori Reganei, învinuind pe tatăl lor că este îndărătnic și rău și îndemnând-o să nu primească un alaiu așa de mare, cât avea el. Solul ajunsese odată cu Caius, și ei se întâlniră și cine altul putea să fie acesta decât vechiul dușman al lui Caius, intendentul pe care-l trântise el pentru purtarea-i obraznică față de Lear. Caius bănuind din privirea aceluia care-i era gândul, începu a-l muștra și-l chemă să se lupte cu el, dar acela nevoind, Caius într-un avânt de patimă, din credință către stăpânul său, l'a bătut rău așa cum merita un astfel de păcător și uneltitor de rele.

Auzind Regana și bărbatul ei acest lucru, porunci să-l pue în lanțuri, cu toate că era un sol al tatălui său și ca atare era datoare să i facă cea mai mare cinste; așa încât ce-ace văzu întâi regele, când intră în palat, a fost credinciosul său servitor, în această neplăcută stare.

Acesta era semn rău pentru primirea ce-l aștepta; iar un altul și mai rău urmă, când întrebă de fiica și ginerele său și i s'a spus că erau obosiți de călătorie și nu-l pot vedea, iar când după stăruință, veniră, pe cine să vadă cu ei decât pe Gonerila, pe care el o ura și care venise să-și povestească întâm-

plarea și să ațâțe pe sora sa împotriva tatălui lor.

Această priveliște mârni adânc pe bietul bătrân, dar îl durea și mai mult văzând pe Regana dând mâna Gonerilei. Atunci întrebă pe Gonerila daeă nu-i e rușine să privească la bătrâna lui barbă albă? Dar Regana îl sfătui să plece înapoi cu Gonerila, și să trăiască în pace cu ea, dând drumul la jumătate din cavalerii săi și să-i ceară iertare, căci e bătrân și trebuie să fie cîrmuit, și acest lucru trebuie să-l facă oamenii care au mai multă pricepere decât el. Lear arată cât de nepotrivit era acest lucru, ca el să îngenunche și să ceară hrană și iertare dela această fiică a lui, spunând că e hotărît să nu se mai ducă niciodată la ea, ci să rămână cu cei o sută de cavaleri la Regana, căci ea desigur nu a uitat jumătatea de regat ce i a dat-o și privirea ei nu este salbatică ca a Gonerilei, ci blândă și bună, și mai spuse că decât să se întoarcă la Gonerila cu jumătate din alaiul său mai bine se duce în Franța și cere o hrană păcătoasă dela regele, care a luat pe fiica lui cea mai mică fără nimic.

Dar se înșela așteptându-se din partea Reganei la o purtare mai bună decât aceea a surorii ei Gonerila. Aceasta ca și când ar fi voit chiar s'o întreacă, spuse tatălui ei, că o sută de cavaleri crede că sînt prea mulți pentru el, că douăzeci și cinci ar fi destui. Atunci Lear cu inima aproape zdrobită de

durere, se întoarse către Gonerila și îi spuse că se întoarce cu ea, căci cincizeci ai ei sânt de două ori cât douăzeci și cinci, deci și iubirea ei e de două ori mai mare decât a Reganei. Dar Gonerila îi răspunse că ce e nevoie și de douăzeci și cinci? ba chiar de zece ori cinci? când el poate să fie îngrijit de servitorii ei și ai soră-si? Astfel aceste fiice ticăloase, ca și când se întreceau în cruzime către bătrânul lor tată, care fusese așa de bun cu ele, ar fi vrut puțin câte puțin să-l lipsească de toată cinstea și de tot alaiul (destul de mic pentru el, care altă dată porunca peste un regat) ce i fusese lăsat ca să și mai aducă aminte că odată a fost rege! Nu doar că un alaiu falnic este de neapărată nevoie pentru fericire, dar dela rege la cerșetor, dela puțința de a porunci la milioane, să ajungi să nu mai ai nici un servitor, e o schimbare grea. Nerecunoștința fiicelor sale, mai mult decât ceea ce ar fi suferit din lipsa de servitori, sfâșiau inima bietului rege, așa încât după această îndoită purtare rea, și de ciudă că a lepădat așa de repede și nebunește regatul său, a început să i se rătăcească mințile și când nici el nu mai știa ce spune, se jura că se va răsbuna împotriva acestor scorpui, ca să dea cu ele o pildă, să umple lumea de groază.

Pe când amenința astfel zadarnic cu fapte pe care brațul său slab nu putea să le îndeplinească, veni noaptea și se deslănțui o furtună, cu tunete, fulgere și ploaie, și pentru

că fiicele sale stăruiau mereu în hotărîrea lor de a nu-i lăsa tovarăși, el ceru să i se aducă caii și se hotărî să înfrunte mai bine turbarea năpraznică a furtunei de afară, de cât să rămână subț acelaș acoperiș cu fiicele sale nerecunoscătoare. Ele, zicând că suferințele pe care oamenii și le pricinuesc singuri, sânt dreapta lor pedeapsă, l'au lăsat să plece în astfel de împrejurări și au închis poarta după el. Vântul era puternic și ploaia și furtuna creșteau, când bătrânul eși să se lupte cu puterile firei, mai slabe totuși decât nerecunoștința ficelor lui. Ori unde te-ai fi îndreptat nu era nici un tufiș, și așa în pustie, în turbarea furtunei, pe o noapte întunecoasă a pornit-o regele Lear să se lupte cu vijelia și cu tunetul; și el rugă furtuna să măture pământul în mare sau să umfle valurile mării, până ce vor acoperi tot pământul, ca să piară și urma unui animal așa de nerecunoscător ca omul. Bătrânul rege nu mai rămase acum cu nici un alt tovarăș decât bietul nebun, care suferea cu el căutând să-i ușureze nenorocirea cu vorbele i vioaie, spunând că e urât să înnoți într'o noapte așa de turbată și că mai bine să-și ceară iertare dela fiicele lui.

Insofit așa de sărăcăcios, acest mare stăpânitor de altădată fu întâlnit de bunul conte de Kent, străvestit în Caius, care-l urma cât putea mai deaproape. „Dumnezeule“ strigă el, „stăpâne aicea ești? și fapăturile care iubesc noaptea fug de o astfel de noapte. A-

ceastă furtună îngrozitoare a gonit și fiarele în vizuinele lor. Firea omului nu poate îndura groaza aceasta“. Dar Lear îl muștră spunându-i că aceste dureri nici nu le simte cel care are o boală mai grea. Când mintea e liniștită, corpul poate fi plăpând, dar furtuna din minte gonește orice suferință a simțurilor, lăsând numai pe aceia care stâșie inima. Și vorbe de nerecunoștința copiilor și zise că e ca și când gura ar mușca mâna pentrucă-i dă demâncare, căci părinții sânt mâna și hrana și totul pentru copii.

Dar bunul Caius stăruind ca regele să nu stea afară în furtună, îl făcu să între într'un bordeiu ticălos, unde nebunul intrând mai întâi, alergă repede înapoi speriat, spunând că a văzut o stafie. Dar uitându-se mai de aproape, a văzut că stafia nu era altceva decât un biet cerșetor nebun, care-și făcuse acest bordeiu ca adăpost în pustiu. Acesta cu vorbele lui despre dracu, a speriat pe nebunul regelui. Cerșetorul era unul dintre acei sărmani lunatici, cari sau sânt smintiți sau numai se fac că sânt, ca să atragă mila țăranilor; unul dintre aceia cari colindă pe la țară numindu-se sârmaul Tom și zicând: „Cine dă ceva sârmanului Tom?“, înțepându-și brațele cu spini și cue ca să sângereze și cu astfel de lucruri groaznice, când prin rugăciuni, când prin umblete lunatice, mișcă sau sperie pe norodul dela țară, ca să le dea de pomană. Bietul om era unul dintre aceștia, și regele văzându-l într'o stare așa

de ticăloasă, neavând decât o sdreanță pe șolduri ca să-și acopere goliciunea, nu putea crede decât că sârmanul este un tată care a dat totul fiicelor lui și s'a adus singur în halul acesta; căci credea că nimic nu poate s'aducă pe cineva în așa ticăloșie decât copiii nerecunoscători.

Din aceasta și din multe alte cuvinte fără șir, pe care le spunea, bunul Caius văzu bine că Lear nu mai era în toate mințile și că purtarea fiicelor sale îl făcuse să înnebunească. Și acum credința vrednicului conte de Kent găsi prilej să-i facă slujbe și mai folositoare decât până acum. Cu ajutorul câtorva din servitorii regelui care-i rămăseseră credincioși, duse în zori de zi pe regescul său stăpân în castelul din Dover, unde se aflau prieteni de ai săi, și unde avea putere ca conte de Kent; iar el însuși porni cu o corabie spre Franța, grăbindu-se să ajungă la curtea Cordeliei. Acolo înfățișă în cuvinte atât de mișcătoare starea vrednică de milă a tatălui ei, și arată în culori așa de vii neomenia surorilor, încât această fiică bună și iubitoare rugă cu multe lacrimi pe rege, soțul ei, să-i dea voie să se imbarce și să plece în Anglia, cu destui oameni ca să supue pe aceste fiice crude și pe bărbații lor, și să așeze pe bătrânul rege, tatăl ei, pe tronul său. Acest lucru fiindu-i îngăduit, porni și se scoborî la Dover cu o armată regească.

Lear, care scăpase de păzitorii puși de bunul conte de Kent ca să îngrijească de el în

nebunia lui, fu găsit de un om din oastea Cordeliei, rătăcind prin câmpiile de lângă Dover, într'o stare jalnică, nebun de tot, vorbind singur, având pe cap o coroană de paie și urzici și alte burueni strânse depe câmp. După sfatul doctorilor, Cordelia, cu toate că ar fi dorit foarte mult să vadă pe tatăl ei, amână întâlnirea cu el, până ce cu somnul și cu ierburile ce aveau să i le dea, aveau să-l aducă într'o stare mai bună. Cu ajutorul acestor doctori pricepuți, cărora Cordelia le făgădui tot aurul și giuvaerurile ei pentru însănătoșirea bătrânului rege, Lear în curând fu în stare să-și poată vedea fiica.

Era o priveliște înduioșătoare să vezi întâlnirea tatălui cu fiica sa, să vezi lupta dintre bucuria bătrânului rege, de a-și vedea din nou pe iubita lui copilă, și rușinea de a primi o îngrijire atât de fiască dela aceea, pe care în necazul său o gonise pentru o mică greșală. Amândouă aceste patimi se luptau cu rămășițele boalei, care în creerul lui pe jumătate nebun, îl făcea câteodată de abia își mai aducea aminte unde era și cine era aceia, care așa de bună îl săruta și vorbea cu el. Și ruga pe privitori să nu mai râdă de el, dacă se înșală crezând că aceia cu care vorbește este fiica sa Cordelia! Apoi cădea în genunchi și-și cerea iertare dela copila sa, și ea, bună, îngenunchiând mereu îl ruga s'o binecuvinteze, și-i spunea că nu se cade să îngenunche el înainte-i, și că aceasta e datoria ei, căci ea e cu adevărat

fiica lui Cordelia! Și-l săruta, ca să șteargă, cum spunea, cu sărutu-i toată răutatea surorilor ei, zicând că ar trebui să se rușineze de ele însile, că au gonit pe bătrânul și bunul lor tată cu barba lui albă în vântul cel rece, pe când și pe câinele dușmanului, și de-ar fi mușcat-o, tot l'ar fi lăsat să stea la foc într'o astfel de noapte, ca să se încălzească. Și spuse tatălui ei cum venise din Franța să l ajute; iar el o rugă să uite și să-l ierte, că a fost bătrân și nebun și n'a știut ce face, și că știe bine că ea are de ce să-l urască, dar surorile ei nu. Iar Cordelia răspunse că n'are nici ea mai multă pricină să-l urască decât surorile ei.

Să lăsăm acum pe bătrânul rege în îngrijirea copilei sale iubitoare și ascultătoare, când ea și doctorii, cu ajutorul somnului și al leacurilor, au ajuns cu încetul să îndrepte mintea rătăcită, pe care cruzimea celorlalte fiice ale lui o izbise așa de tare. Să ne întoarcem și să vorbim un cuvânt și despre acele fiice crude.

Scorpiile acelea nerecunoscătoare care fuseseră atât de rele față de tatăl lor, nu se puteau arăta mai credincioase nici față de bărbații lor. În curând ele se scârbiră chiar de a se mai preface iubitoare și îndatoritoare și pe față arătară că iubeau pe un altul. Se întâmplă însă că amândouă își îndreptară patima lor vinovată asupra aceluiași om. Acesta era Edmund, un copil din flori al fostului conte de Gloucester, care prin înșelătoriile

sale izbutise să facă ca fratele său Edgar, urmașul de drept, să fie desmoștenit, și acum prin uneltirile sale mișelești ajunsese să fie el conte; un ticălos, potrivit tocmai pentru dragostea unor astiel de ființe ticăloase cum erau Gonerila și Regana. Întâmplându-se în timpul acesta ca ducele de Cornwall, bărbatul Reganei, să moară, Regana dete îndată pe față gândul ei de a se mărita cu contele de Gloucester și această hotărîre, deșteptând gelozia soră-si, căreia acest conte ticălos îi făcuse de mai multe ori mărturii de dragoste ca și Reganei, Gonerila găsi mijlocul de a sfârși cu soră sa otrăvind-o; dar fapta ei fiind descoperită, ea fu aruncată în închisoare de ducele de Albany, bărbatul ei, și pentru fapta ei, și pentru că-i ajunsese la urechi svonul despre patima ei vinovată pentru conte, și atunci apucată de furie pentru dragostea ei desamăgită, repede își puse singură capăt vieții. Astfel dreptatea cerească izbi înfârșit pe aceste fiice ticăloase.

Pe când ochii lumii erau ațintiți la aceste împrejurări, minunându-se de dreptatea făcută cu moartea cuvenită lor, aceiași ochi au fost atrași să se minuneze de căile tainice ale aceleeași puteri în soarta tristă a tinerei și credincioasei Cordelia, ale cărei fapte parcă trebuiau să aibă o urmare mai norocoasă; dar este un adevăr grozav că mila și nevinovăția nu izbândesc în totdeauna în lumea aceasta. Ostile pe care Gonerila și Regana le trimiseseră sub comanda

nemernicului Conte de Gloucester fură învingătoare și Cordelia, prin uneltirile acestui mișel, care nu răbda ca cineva să-l împedice în drumul lui spre tron, își sfârși viața în închisoare. Astfel cerul a luat la sine, încă tânără, pe această femeie nevinovată, care a dat lumii o pildă strălucitoare de iubire fiasca.

Nici Lear n'a mai trăit mult după buna lui copilă. Înainte de a muri, bunul conte de Kent, care a urmat mereu pe stăpânul său, din clipa în care fiica lui cea mai mare s'a arătat nerecunoscătoare și până la acest sfârșit nenorocit, încercă să-l facă să înțeleagă că el era contele de Kent și că l'a urmat sub numele de Caius; dar creierul lui Lear, înebunit de griji nu putea să înțeleagă cum Kent și Caius să fie acelaș om; deci Kent se gândi că e zadarnic să-l mai tulbure cu lămuriri. Lear muri, și servitorul său credincios, obosit de vârstă și de durere pentru necazurile stăpânului său, îl urmă în curând în groapă.

Cum a ajuns dreptatea cerească și pe mișelul conte de Gloucester, a cărui trădare a fost descoperită, cum a fost omorât în luptă de fratele său, contele de drept; și cum bărbatul Gonerilei, ducele de Albany, care era nevinovat de moartea Cordeliei și niciodată nu încuviințase purtarea mârșavă a soției sale împotriva tatălui ei, se urcă pe tronul Britaniei după moartea lui Lear, toate acestea

nu este nevoie să le mai povestim aici. de oarece Lear și cele trei fiice ale lui au murit, și doar întâmplările lor am vrut să le povestesc.

Macbeth

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MACBETH

Pe când Duncan cel blând era rege al Scoției, trăia acolo un nobil, înțefetic mare, numit Macbeth. Acest Macbeth era o rudă de aproape a regelui și era în mare cinste la curte pentru bărbăția și purtarea sa în războaie, de care a dat pildă mai în urmă învingând o oaste răzvrătită, ajutată și de un mare număr de trupe din Norvegia.

Cei doi generali scoțieni, Macbeth și Banquo, întorcându-se învingători din această luptă mare, trebuiau să treacă printr'o câmpie pustie, unde fură opriți de înfățișarea ciudată a trei arătări, cu chip de femeie, doar că aveau barbă, iar pielea lor sbârcită și îmbrăcăminte sălbatică le făcea să nu mai semene a ființe de pe pământ. Macbeth le vorbi mai întâi, și atunci ele, părând separate, puseră fiecare degetul ei uscat pe buzele scofâlcite, în semn de tăcere, și cea dintâi dintre ele salută pe Macbeth cu titlul

de conte de Glamis. Generalul n'a fost puțin mirat să se vadă cunoscut de astfel de ființe; dar a fost și mai uimit, când a doua dintre ele veni să-l salute dându-i titlul de conte de Cawdor, cinste la care nu avusese vre-o pretenție; și iarăși a treia îi zise: „Salut! Rege, ce-ai să fii mai în urmă!“ O astfel de salutare profetică avea dreptul să-l mire pe el, care știa că atâta vreme cât trăiau fiii regelui el nu putea nădăjdui să urmeze la tron. Apoi întorcându-se către Banquo ele îi spuseră în cuvinte nelămurite că va fi *mai mic decât Macbeth și mai mare! nu atât de fericit, dar mult mai fericit!* și-i proorociră că el însuși nu va domni nici odată, dar fiii lui vor fi după el regi în Scoția. Apoi ele se întoarseră și dispărură; și din aceasta au înțeles generalii că acestea fuseseră sau ursitoarele, sau niște vrăjitoare.

Pe când stau ei și se gândeau la ciudățenia întâmplării, sosiră niște soli din partea regelui, cari erau împuterniciți de el să-i dea lui Macbeth titlul de conte de Cawdor.

O întâmplare potrivită atât de minunat cu prorocia vrăjitoarelor miră pe Macbeth, și el stătu cuprins de uimire fără să poată da vre-un răspuns solilor; și din această clipă începură a se naște în mintea lui speranțe mari, că prezicerea celei de a treia vrăjitoare ar putea să se îndeplinească și că odată va domni ca rege în Scoția.

Apoi, întorcându-se către Banquo, îi zise: „Nu speri că copiii tăi vor fi regi, acum

când ceeace mi-au făgăduit vrăjitoarele s'a întâmplat într'un chip așa de minunat?" — „Speranța aceasta“, răspunse generalul, „ar putea să te ațâțe să râvnești tronul; dar de multe ori acești trimiși ai întunericului ne spun adevărul în lucruri mici, pentru ca să ne înșele în fapte cu urmări mai mari“.

Dar gândurile rele ce i le băgaseră în minte vrăjitoarele pătrunseră prea adânc, pentru ca Macbeth să mai poată lua seama la cuvintele pline de grijă ale bunului Banquo. Din clipa aceea își aținti toate gândurile cum să facă să puie mâna pe tronul Scoției.

Macbeth împărtăși ciudata prorocie a uritoarelor și împlinirea ei în parte soției sale, care era o femeie rea și ambițioasă, și dacă era vorba ca bărbatul ei ori ea era să ajungă la mărire, nu se îngreja mult prin ce mijloace se va putea face aceasta. Ea îl atâța pe Macbeth, căruia îi era silă și se îngrozea la gândul sângelui. Și ea nu înceta să-i înfățișeze uciderea regelui ca un pas neapărat trebuincios spre împlinirea prorociei măgulitoare.

Se întâmplă în vremea asta că regele, care, pe lângă bunăvoința ce o arăta, avea obiceiul să se ducă adesea ori pe la nobili cei mai de seamă, să vie și în casa lui Macbeth, însoțit de cei doi fii ai săi, Malcolm și Donalbain, cu alaiu mare de duci și însoțitori, mai mult ca să cinstească pe Macbeth pentru falnica lui izbândă în războaie.

Castelul lui Macbeth era trumos așezat, și aerul era dulce și sănătos pe acolo, ceeace

se vedea din cuiburile ce și le făcuse lăstunii și rândunelele sub streșini și peste tot locul unde găseau un adăpost bun; căci s'a văzut că unde trăiesc și clocesc mai mult păsările acestea este aer curat. Regele intră, încântat de priveliște și nu mai puțin de grija și respectul cinstitii sale gazde, Doamna Macbeth, care se pricepea să ascundă cu un surâs gândurile înșelătoare și putea să se arate ca o floare nevinovată, pe când de fapt era șarpele ascuns dedesupt.

Regele, fiind obosit de drum, se culcă de vreme și în odaia de primire dormeau alături de el doi copii de casă, după cum era obiceiul. El fusese nu se poate mai mulțămît de primire și, înainte de a se retrage, făcuse daruri ofițerilor celor mai de seamă; și pe lângă altele trimisese un diamant scump Doamnei Macbeth, zicând că este cea mai draguță gazdă a sa.

Acum era pe la miezul nopții, când peste jumătatea pământului firea pare moartă și visurile rele înșeală mințile adormite ale oamenilor, și doar lupul și ucigașul mai stau pe afară. Acesta fu timpul când se deștepta Doamna Macbeth ca să urzească omorul regelui. Ea n'ar fi întreprins o faptă atât de îngrozitoare pentru sexul ei, dacă nu s'ar fi temut de firea bărbatului ei, care era prea blând, pentru ca să săvârșească un omor. Ea-l știa ambițios, dar totuși plin de remușcări și nepregătît pentru o crimă atât de mare, cu care de obicei se sfârșește o am-

bițiune nemăsurată. Ea-l făcu să se învoiască la omor, dar se îndoia de hotărîrea lui; și se temea că firea lui slabă, mai omenoasă decât a ei, ar face să se zădărnicească planul. Atunci își înarmă mâna cu un pumnal și se apropie de patul regelui, după ce se îngrijise să îmbete pe copiii de casă ai regelui cu afâta vin, încât dormiau ca otrăviți și fără grijă de însărcinarea lor. Duncan dormea dus după oboseala călătoriei și când se uită bine la el, i se păru că avea ceva în figura lui, care aducea cu tatăl ei, și atunci nu îndrăzni să lovească.

Se întoarce să vorbească cu bărbatul ei. Hotărîrea lui începuse să șovăiască. El se gândea că erau cuvinte puternice împotriva tapsei lor. Mai întâi, el nu era numai un supus, ci și o rudă de aproape a regelui; el era gazda regelui în acea zi și datoria lui, după legile ospitalității, era să închidă ușa de teama tâlharilor, nu să ia chiar el cuțitul. Se mai gândi apoi cât de drept și mărinimos rege fusese acest Duncan, fără de răutate față de supuși, iubitor către boeri și mai ales către el; că regi de aceștia sânt cu deosebire în paza cerului și că supușii lor sânt cu atât mai ținuți să le răzbune moartea. În afară de acestea, prin favorurile regelui, Macbeth era înălțat în ochii tuturor oamenilor și cât ar fi fost de pătată cinstea sa prin faima unui omor atât de mârșav!

În această frământare sufletească găsi doamna Macbeth pe bărbatul ei, pornit mai

mult spre bine, și hotărît să nu meargă mai departe. Dar ea fiind o femeie care nu se întorcea așa de ușor dela gândul ei cel rău, începu să și verse veninul în sufletul lui, arătându-i pentru ce cuvinte nu trebuia să se dea înapoi dela ceea ce întreprinsese; cât de ușor era lucrul și cât de repede s'ar îndeplini; și cu n fapta dintr'o singură noapte scurtă le ar da pentru toate nopțile și zilele viitoare puterea și domnia! Apoi îl disprețui pentru că-și schimbase gândul și-l făcea nestatornic și fricos, și-i arată cât era de ușor să arunce vina asupra copiilor de casă, beți și adormiți. Și cu puterea vorbei ei îi bajocori într'atât șovăielile, încât îi mai insuflă încă odată îndrăzneală pentru fapta sângeroasă.

CU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci, el luând pumnalul în mână, se furișă încet prin întuneric în odaia unde dormea Duncan; și când ajunsese, i se păru că vede un alt pumnal în văzduh, cu mânerul spre el, și pe tăiș și pe vârf picături de sânge; dar când încercă să-l apuce, nu era nimic decât aer, o părere goală ce venia din creierul lui înfierbântat și apăsător de ceea ce voia să facă.

Alungându-și frica, el intră în odaia regelui, pe care-l ucise cu o singură lovitură de pumnal. Tocmai când săvârșise omorul, unul dintre copiii de casă care dormea în odaie, răsese în somn, și cellalt strigă: „omor“, ceia ce-i desteptă pe amândoi; dar ei făcură o mică rugăciune și unul din ei zise: „Doam-

ne miluiește!“ și cellalt răspunse „Amin“ ; și apoi se îndemnară să doarmă iarăși. Macbeth, care sta și-i asculta, încercă să zică „Amin“, când spuse acela „Doamne miluiește!“, dar, cu toate că avea mare nevoie de milă, vorba i se opri în gâttej, și nu putu s'o spue.

Apoi iarăși auzi un glas care striga : „Nu mai dormi! Macbeth ucide somnul, somnul nevinovat, care hrănește viața“. Și mereu striga prin toată casa : „Nu mai dormi! Glamis a ucis somnul, de aceea Cawdor nu va mai dormi, Macbeth nu va mai dormi“.

Cu astfel de închipuiri grozave se întoarse Macbeth la soția lui, care pândea și începuse să creadă că și părăsise planul, sau că cumva n'a izbutit să-l îndeplinească. El veni așa de pierdut, încât ea începu să-i impute lipsa lui de statornicie, și-l trimese să-și spele mâinile de petele de sânge, pe când ea luă pumnalul, ca să păteze cu sânge obrajii feciorilor, să-i facă să pară vinovați.

Dimineața veni, și cu ea descoperirea omorului, care nu putea fi tăinuit ; și cu toate că Macbeth și soția lui arătau multă jale și dovezile împotriva feciorilor erau destul de puternice, căci se găsisse pumnalul lângă ei și obrajii lor erau mânjiți de sânge, totuși toată bănuiala căzu asupra lui Macbeth, care putea să fie mult mai îndemnat la o asemenea faptă, decât se putea bănui pentru niște sărmani feciori proști ; și cei doi fii ai lui Duncan fugiră. Malcolm, cel mai mare,

își căută scăparea la curtea engleză, iar cel mai tânăr, Donalbain, se adăpostii în Irlanda.

Fiii regelui, cari ar fi trebuit să-i urmeze, lăsând astfel tronul liber, Macbeth, ca cel mai apropiat moștenitor, fu încoronat ca rege, și astfel prezicerea ursitoarelor se împlini întocmai.

Cu toate că erau așezați așa de sus, Macbeth și regina sa nu puteau să uite proroția ursitoarelor, că, deși Macbeth va fi rege, totuși nu copiii lui, ci copiii lui Banquo vor fi regi după el. Gândul acesta și faptul că-și mânjuseră mâinile cu sânge și făcuseră crime așa de mari, numai ca să așeze pe tron pe urmașii lui Banquo. îi înveninară atât de mult, încât se hotărâră să-i omoare pe amândoi, și pe Banquo și pe fiul său, ca să zădărnicească prezicerile ursitoarelor, care în privința lor se împliniseră așa de bine.

Pentru acest scop ei făcură o masă mare, la care poștiră pe toți nobilii mai de seamă, și, printre alții, cu semne de cinste deosebită, fură poștiți și Banquo cu fiul său Fleance. Drumul pe unde trebuia să treacă Banquo, în timpul nopții fu înconjurat de ucigași plătiți de Macbeth, cari junghiară pe Banquo, dar în luptă Fleance scăpă. Din acest Fleance s'au tras un neam de stăpânitori cari mai pe urmă au domnit pe tronul Scoției, sfârșindu-se cu Iacob al șaselea din Scoția, care luă apoi titlul de Iacob întâi al Angliei, în timpul căruia se uniră cele două coroane, a Angliei și a Scoției.

La cină, regina, cât se poate mai prietenoasă și mai mărinimoasă, făcea pe gazda cu o drăgălășenie și o grijă care mulțămia pe toți cei de față; iar Macbeth vorbea liber cu nobilii și cu sfetnicii săi, zicând că toți oamenii mai de frunte din țară se aflau supt acoperișul său, numai de ar fi fost de față și bunul său prietin Banquo, pe care spera mai curând să-l poată certa pentru neluare în seamă, decât să-l plângă pentru vre-o nenorocire. Tocmai la aceste cuvinte, duhul lui Banquo, a căruia moarte o pricinuisese, intră în odaie și se așază pe scaunul pe care Macbeth era să șează. Cu toate că Macbeth era un om îndrăzneț și ar fi putut privi pe dracul în față fără să tremure, la această vedenie îngrozitoare pâlî de frică, se înmuia de tot și privi cu ochii țintă la spirit. Regina și nobilii, cari nu vedeau altceva decât că el se uita, după cum credeau ei, la un scaun gol, luară aceasta drept o aiureală; și dânsa începu să-i facă imputări, șoptindu-i că era doar aceeași închipuire care l-a făcut să vadă pumnalul în văzduh, când era gata să omoare pe Duncan. Dar Macbeth vedea mereu spiritul și nu lua seama la tot ce spuneau ei, îi vorbi într'aiurea, totuși cu destul înțeles, încât regina, temându-se să nu desvăluie taina îngrozitoare, dete în grabă drumul oaspeților, scuzându-i slăbiciunea și spunând că este o turburare care-l supără adesea.

Astfel de închipuiri spăimântătoare chi-

nuiau pe Macbeth. Visuri fioroase le speriau somnul și lui și reginei, iar sângele lui Banquo nu-i turbura mai mult decât scăparea lui Fleance, pe care-l socoteau ei acum de tată al unui neam de regi, cari aveau să îndepărteze pe urmașii lor dela tron. Cu astfel de gânduri nenorocite ei nu și mai găseau pace, și Macbeth se hotărî încă odată să caute pe ursitoare, ca să afle ce are să i se întâmple mai rău.

El le căută într'o peșteră, unde ele, care prevăzuseră venirea lui, făceau tocmai farmecele lor spăimântătoare, prin care chemau duhurile iadului ca să le descopere viitorul. Farmecele lor îngrozitoare erau broaște râioase, lilieci, șerpi, un ochiu de sălămâzdră și limba unui câine, laba de șopărlă și aripa unei cucuvăi, solzi de balaur, dintele de lup, pânțece de rechin de mare hlupav, mumia unei vrăjitoare, rădăcina de cucută otrăvitoare (aceasta ca să aibă putere trebuia să fie săpată în întuneric), fierea de capră și ficatul unui ovreiu, cu ramuri de tisă care crește pe morminte, și degetul unui copil mort: toate acestea erau aruncate și fierte într'un cazan mare, care când se încălzea prea tare era răcit cu sânge de maimuță; peste acestea vărsau sânge de scroafă care-și mâncase puii și azvârleau în flacări grăsimea ce se scursese de pe un hoit de ucigaș spânzurat. Cu astfel de vrăji siliau duhurile iadului să răspundă la întrebările lor.

Ele întrebară pe Macbeth dacă vrea să fie

deslegat de îndoieli de către ele, ori de stăpânii lor, de duhuri. El, fără să se sperie de loc de lucrurile îngrozitoare pe cari le vedea, răspunse cu îndrăzneală: „Unde-s duhurile? Să le văd!“ Și ele chemară duhurile, care erau trei.

Cel dintâi se ridică asemenea unui cap înarmat, și-i zise lui Macbeth pe nume și-l îndemnă să se păzească de Ducele de Fife; iar Macbeth îi mulțami pentru acest sfat, căci el era gelos pe Macduff, Ducele de Fife.

Al doilea duh se ridică asemenea unui copil plin de sânge și-i zise lui Macbeth pe nume, și-l îndemnă să nu se teamă, ci să râdă și să-și bată joc de puterea oamenilor, căci nici un om născut din femeie nu va avea putere să-i facă vre-un rău, și-l sfătui să fie sângeros, îndrăzneț și hotărît. „Atunci poți să trăiești, Macduff!“ strigă regele; „ce am să mă tem de tine? dar totuși, am să-mi fac siguranța de două ori mai mare. N'ai să trăiești, ca să pot spune Friciei că minte și să dorm în ciuda trăznetului“.

Duhul dispărând, se ridică un al treilea în chip de copil încoronat, cu un copac în mână. El zise lui Macbeth pe nume și-l îmbărbătă împotriva uneltitorilor, zicându-i că nu va fi niciodată învins, până ce pădurea din Birnam nu va veni împotriva-i spre Dunsinane. „Dulci prevestiri! bine!“ strigă Macbeth; „cine poate să ridice pădurea și s'o scoată din rădăcinile ei înțepenite 'n pământ? Văd că voi trăi o viață 'ntreagă și c'am să mor de moarte

bună. Dar mi se bate inima să știu un singur lucru. Spuneți-mi, dacă priceperea voastră-mi poate spune atât de mult, dacă neamul lui Banquo va domni vreodată în acest regat?" Atunci căldarea intră în pământ și se auzi un sgomot, ca o muzică, și opt umbre, asemenea unor regi, trecură pe lângă Macbeth, și în urmă Banquo plin de sânge surâse lui Macbeth, și-i arătă cu degetul; din aceasta Macbeth înțelese că aceștia erau urmașii lui Banquo, cari aveau să domnească după el în Scoția; și vrăjitoarele, în sunetul unei muzici plăcute, făcând plecăciuni de bună-venire lui Macbeth, dispărură. Și din acest timp toate gândurile lui Macbeth fură sângeroase și îngrozitoare.

Cel dintâi lucru pe care l-auzi, după ce eși din peștera vrăjitoarelor, fu că Macduff ducele de Fife, fugise în Anglia, ca să întâlnească oastea ce se formase împotriva lui Macbeth supt Malcolm, fiul cel mai mare al fostului rege, cu scopul de a scoate pe Macbeth, și a așeza pe tron pe Malcolm, moștenitorul de drept. Macbeth, turbat de mânie, porni spre castelul lui Macduff și trecu prin sabie pe femeia și copiii lui, pe care acesta-i lăsase acasă. Și măcelări până și pe cele mai îndepărtate rude ale lui Macduff.

Acestea și alte asemenea fapte îi înstrăinară inima tuturor nobililor de frunte. Care cum putea, alerga să ajungă pe Malcolm și Macduff, cari acum se apropiau cu o oaste puternică pe care o ridicaseră din Anglia;

Iar ceilalți în taină doriau noroc armelor lor, deși de teama lui Macbeth nu îndrăzneau să ia parte cu fapta. Recrutările sale mergeau încet.

Toți urau pe tiran, nimeni nu-l iubea sau cinstea; toți îl bănuiau, și el începu să râvnească soarta lui Duncan, pe care-l ucisese el, și care acum dormea bine în mormântul său, împotriva căruia trădarea împlinise tot ce era mai rău: nici fierul, nici otrava, nici răutatea din casă, nici îndemnurile de afară, nu-i mai puteau face vreun rău,

Pe când se petreceau aceste lucruri, regina, care fusese singurul părtaș al nelegiuirilor lui, la pieptul căreia mai putea afla câte odată o odihnă de o clipă după astfel de visuri îngrozitoare, care-i frământau noaptea pe amândoi, muri, se crede, lovită chiar de mâinile ei, ne mai fiind în stare să sufere remușcarea și ura tuturor; și prin această întâmplare el rămase singur, fără nici un suflet care să-l iubească sau să se îngrijască de el, ori vr'un prietin căruia să-i poată destăinui planurile sale nelegiuite.

El trăia fără grijă de viață și-și dorea moartea; dar apropierea armatei lui Malcolm însufleți tot ce mai rămânea din vechea lui bărbăție și se hotărî să moară, cum zicea „cu platoșa pe piept“. Afară de aceasta, făgăduielile goale ale vrăjitoarelor îi dăduseră o încredere înșelătoare, și el își aducea aminte de vorbele duhurilor, că nici un om născut din femeie nu-i va putea face vre-un

rău și că nu va fi învins, până ce pădurea din Birnam nu va veni împotriva-i spre Dunsinane, ceeace, credea el, nu va fi niciodată.

Se închise deci în castelul lui, care era așa de tare că nu se putea lua cu sila și sfida orice năvală: aici așteptă cu îndârjire apropierea lui Malcolm. Când, într'o zi, veni spre el un străjer, palid și tremurând de frică, care aproape nici nu putea spune ce văzuse; căci îl încredință că, pe când sta de pază pe deal, a privit spre Birnam, și i s'a părut că pădurea începe să se miște! „Rob mincinos“, strigă Macbeth; „dacă mă înșeli, am să te spânzur de viu de cel d'întâi copac, până te-o sfârși foamea. Dacă povestea ta-i adevărată, ce-mi pasă de mi-oi face tu același lucru“. Macbeth începuse acum să slăbească în hotărâre și să se îndoiască de cuvintele în doi peri ale duhurilor. El n'avea să se teamă, până ce pădurea din Birnam n'ar veni spre Dunsinane; și iată acum că pădurea pornea! „Totuși“, zise el „dacă ceeace ne încredințează omul acesta e adevărat să ne înarmăm și să eșim. De aici nu e scăpare, și aici nu putem sta. Am început să mă satur de soare și doresc un sfârșit vieții“. Cu aceste cuvinte desnădăjduite se repezi împotriva năvălitorilor, cari acum ajunseseră până la castel.

Ciudata priveliște, care-l făcuse pe străjer să creadă că pădurea se mișcă, se poate desluși ușor. Pe când armata împresurătoare trecea prin pădurea din Birnam, Malcolm,

ca un general dibaciu, porunci ostașilor să rupă fiecare câte-o ramură și să o poarte înaintea lui, pentru ca să ascundă în acest chip mulțimea adevărată a oastei sale. Acest mers al ostașilor cu ramurile înainte avea de departe acea înfățișare care speriasse pe străjer. Așa se împliniră vorbele duhului, cu totul altfel de cum le înțelesese Macbeth, și un sprijin puternic al încrederii sale căzu.

Și acum începù o bătălie îndârjită, în care, Macbeth, deși slab ajutat de aceia care-și ziceau prietenii săi, dar de fapt urau pe tiran și se dedeau mai mult de partea lui Malcolm și Macduff, luptă cu cea mai mare furie și bărbăție, tăind în bucăți pe toți cei ce i se împotriveau, până ce ajunse acolo unde se lupta Macduff. Văzându-l pe acesta și amintindu-și de sfatul duhului care-l îndemnase să se ferească de Macduff mai mult decât toți oamenii, el s'ar fi întors, dar Macduff, care-l căutase prin toată învălmășeală, îl împiedică de a se întoarce și se încinse o ceartă sălbatică: Macduff începu să-i impute cu obraznicie omorârea femeii și a copiilor lui. Macbeth, al cărui suflet era destul de încărcat cu sângele acestei familii, s'ar fi dat la o parte din luptă; dar Macduff îl silia, zicându-i tiran, ucigaș, câine și mișel.

Atunci Macbeth și-aduse aminte de cuvintele duhului, că nici un om născut din femeie nu-i va face vre-un rău și surâzând cu încredere, zise lui Macduff: „Te muncești de geaba, Macduff. Mai curând ai putea să ră-

nești văzduhul cu spada ta, decât pe mine. Am un trup vrăjit, ce nu poate fi atins de un om născut din femeie“.

„Piară-ți nădejdea într'o astfel de vrajă“, zise astfel Macduff, „și lămurească-ți duhul înșelător ce slujești că Macduff n'a fost născut de femeie“.¹⁾

„Blestemată fu limba care-mi spuse asta“, zise tremurând Macbeth, care simțea cum i se prăbușia și cel din urmă sprijin al încrederii sale; „să nu mai creadă nimeni de acum în vorbele încurcate și mincinoase al vrăjitoarelor și duhurilor înșelătoare, cari ne amăgesc prin vorbe cu două tâlcuri, și pe când își țin făgăduială până ntr'un cuvânt, prin alt înțeles ne înșală în așteptările noastre. Nu vreau să mă lupt cu tine“.

„Trăiește atunci!“ zise Macduff plin de dispreț, „o să te arătăm lumii, cum se arată monștri, și vom scrie pe o pânză vopsită: „Aice se poate vedea un tiran!“

„Niciodată“, zise Macbeth, a cărui îndrăzneală se întorcea odată cu desnădejdea „Nu vreau să trăiesc, ca să sărut pământul la picioarele tânărului Malcolm, și să fiu urmărit de blestemele moșicilor. Deși pădurea din Birnam a venit spre Dunsinane, și-mi stai împotriva tu, care n'ai fost născut de femeie, am să mai încerc tot ce-mi rămâne“.

Cu aceste vorbe nebun se asvârli asupra

1) Macduff a fost smuls, înainte de vreme, din pântecul mamei lui.

lui Macduff, care, după o luptă îndârjită, l-
învinse în sfârșit, și tăindu-i capul, îl dăruie
tânărului Malcolm, regele de drept. Acesta
luă stăpânirea, de care fusese atâta timp în-
depărtat prin uneltirile uzurpatorului și se
urcă pe tronul lui Duncan cel blând în mij-
locul strigătelor de bucurie ale boierilor și
ale norodului.

Romeo și Julieta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ROMEO ȘI JULIETA

Cele două familii mai de frunte din Verona erau bogății Capulet și Montagu. Fusesse o ceartă veche între aceste familii, care se dușmăneau de moarte și mergeau cu ura așa de departe, încât o întindeau până la cele mai depărtate rude, ba până și la prietenii și slujitorii amândoror părților, așa că un servitor din casa Montagu nu putea să întâlnească pe un servitor din casa Montagu fără ca să se ocărăscă, ba câte-odată se făceau vărsări de sânge; și multe erau gâlcevile acestea din întâlniri întâmplătoare, care turburau liniștea fericită a străzilor Veronei.

Bătrânul Capulet dădu o masă mare, la care fură poftiți mulți oaspeți de seamă și multe doamne frumoase. Cele mai mândre flori din Verona erau de față, și toți cei ce veniau erau bine-veniți dacă nu erau din casa Montagu. La această sărbătoare a Capuleților se afla și Rosalina, iubita lui Ro-

meo, fiul bătrânului Montagu; și deși era primejdios pentru un Montagu să fie văzut în această adunare, totuși Benvolio, un prieten al lui Romeo, îl sfătui să meargă mascat, pentru a vedea pe Rosalina, și văzând-o, să o compare cu unele din frumusețile alese ale Veronei, care lucru, spunea el, îl va face să i se pară lebăda lui o cioară. Romeo se încredea puțin în cuvintele lui Benvolio, totuși, din dragoste pentru Rosalina, hotărîră să se ducă. Căci Romeo iubea adevărat și cu patimă și-și pierdea somnul din dragoste, și fugea de lume ca să fie singur, gândindu-se la Rosalina, care-l disprețuia și nu-i răsplătea dragostea nici prin cel mai mic semn de curtenie sau de iubire; iar Benvolio voia să vindece pe prietenul său de patima aceasta, făcându-l să vadă alte fete și altă lume.

La această serbare a Capuleților se duseră deci mascați tânărul Romeo, Benvolio și prietenul lor Mercutio. Bătrânul Capulet le ură bună venire și le spuse că doamnele care n'au bătătură la picioare vor juca cu ei. Bătrânul era voios și vesel, și zicea că purtase și el o mască pe când era tânăr și știa să șoptească o poveste în urechea unei doamne frumoase. Și ei porniră la joc, dar Romeo fu izbit deodată de frumusețea peste fire a unei fete care dănuia acolo. I se părea că ea face ca torțele să ardă cu mai multă strălucire, iar frumusețea-i se arăta în noapte ca o piatră nestimată purtată de un

arab: o frumusețe prea bogată pentru a se trece, prea scumpă pentru pământ, asemenea unui porumbel alb ca neaua într'un stol de ciori, zicea el, atât de mult întrecea frumusețea-i desăvârșită pe a tovarășelor ei. Pe când aducea aceste laude fu auzit de Tibalt, un nepot al bătrânului Capulet, care după voce îl recunoscă că e Romeo. Și acest Tibalt, având o fire aprinsă și pătimașă, nu putea îndura ca un Montagu să vie mascat să privească la serbările lor și să le batjocorească, cum zicea el. Și se porni vijelios și turbat de mânie, și era să lovească de moarte pe tânărul Romeo; dar bătrânul Capulet nu voia să-l lase să-i facă acum vre-un rău, și din respect pentru oaspeții săi, și pentru că Romeo se purtase ca un om de omenie, și toată lumea în Verona îl lăuda zicând că e un tânăr virtuos și cu purtări bune. Tibalt, silit să fie răbdător fără voia lui, se stăpâni, dar jură că acest mârșav de Montagu va plăti scump altă dată obrăznicia sa.

Sfârșindu-se jocul, Romeo luă seamă la locul unde ședea fata și supt masca lui, care putea să facă să i se ierte în parte îndrăzneala, el cutează să o ia de mână în chipul cel mai drăgălaș, zicându-i că este ca o moaște sfântă, pe care dacă cumva o pângărește atingând-o, el este gata, ca un pelerin rușinat, să o sărute ca să-și ispășească păcatul. „Bun pelerin“, răspunse fata, „cucernicia voastră pare prea lumească: sfinții

au mâini pe care pelerinii le pot atinge, dar nu săruta“.

— „Dar pelerinii n’au și ei buze ca și sfinții?“ întrebă Romeo. „Da“, zise fata, „buzes pe cari trebuie să și le tocească pe la icoane și în rugăciuni“. — „O atunci scumpa mea sfântă“, zise Romeo, „ascultă-mi rugăciunea și împlinește-mi-o, ca să nu mor de desnădejde“. Cu astfel de vorbe ocolite și gânduri de dragoste își petreceau timpul, când fata fu chemată de mama ei. Și Romeo, întrebând-o cine era mama ei, descoperi că fata de a cărei frumusețe fără pereche fusese atât de izbit, era tânăra Julieta, fiica și moștenitoarea bătrânului Capulet, dușmanul de moarte al neamului Montagu; și că fără să știe își dăduse inima dușmanului său.

Aceasta-l turbură, dar nu putu împiedica dragostea lui. Tot atât de puțină liniște avea și Julieta, când află că tânărul cu care vorbise era Romeo, un Montagu, pentru că și ea se aprinsese pentru Romeo cu aceeași patimă nesocotită, de care fusese cuprins și el pentru ea; și i s’a părut ciudat acest început de dragoste care o făcea să-și iubească dușmanul, pe acela pe care, ținând seamă de familia ei, ar trebui mai curând să-l urască.

Pe la miezul nopții Romeo și tovarășii săi plecară; dar ei îl pierdură curând din ochi, căci el neputând să se depărteze de casa unde-și lăsase inima, sări peste zidul unei grădini care era în dosul casei Julietei.

Nu stătuse încă mult aici, gândindu-se la noua lui dragoste, când Julieta se arătă sus la ferastră, de unde frumusețea ei uimitoare părea că răsare ca lumina soarelui în zori; iar luna care răspândea peste grădina o lumină slabă, i se părea bolnavă și palidă de grijă față de strălucirea mai puternică a acestui nou soare. Și când își răzîmă ea obrazul pe mână, el ar fi dorit mult să fie mânușa de pe mâna aceea, ca să-i poată atinge fața. Ea în tot acest timp crezându-se singură, scoase un suspin adânc și zise: „Vai mie!“ Romeo încântat că o auzia vorbind, zise încet, fără să fie auzit de ea: „O! vorbește iarăși, înger strălucitor, căci așa apari de-asupra capului meu, ca un trimis înaripat din cer înaintea căruia muritorii cad jos uimiți“. Ea, fără să-și dea seama că e auzită și cu tot gândul la noua ei dragoste, născută în această noapte, chema pe nume pe iubitul ei, pe care-l credea departe: „O Romeo, Romeo!“, zicea ea „de ce ești tu Romeo? Leapădă-te de tatăl tău, uită-ți numele pentru mine; sau, dacă nu vrei, jură-mi iubirea ta și eu nu voi mai fi din neamul Capulet“. Romeo, simțindu-se îmbărbătat, cu drag ar fi vorbit, dar doria să audă mai mult: și lăta vorbi și mai departe cu ea însăși (cum credea ea), certând într'una pe Romeo pentru că era Romeo și Montagu, dorind să-l cheme ori-cum altfel sau să-și lepede acest nume nesuferit, și în schimbul numelui, care nu era o parte din el, să o ia pe ea cu totul.

La această vorbă plină de dragoste, Romeo nu se mai putu stăpâni, și răspunzând ca și când ea ar fi vorbit cu el de-a-dreptul, nu numai în închipuire, el o rugă să-i zică „lubită“, sau oricum îi plăcea ei, căci el nu mai era Romeo, dacă acest nume nu-i plăcea. Julieta, speriată când auzi o voce de bărbat în grădină, nu cunoscuse la început cine era acela care ajutat de întunericul nopții descoperise astfel taina ei; dar când mai vorbi el iarăși, cu toate că urechile ei nu sorbise nici o sută de vorbe din gura lui, totuși atât e de simțitoare urechea celui îndrăgostit, în cât ea cunoscuse îndată că era tânărul Romeo, și-l certă arătându-i primejdia în care se arunca sărind peste zidurile grădinei; căci dacă cineva din rudele ei l-ar găsi acolo, aceasta ar fi moartea pentru el, fiind un Montagu. „Vai!“ zise Romeo, „e mai multă primejdie în ochi-ți decât în douăzeci de spade de-ale lor. Numai de m'ai privi cu drag, ș'ași fi tare împotriva dușmăniei lor. Mai bine mi s'ar sfârși viața prin ura lor, decât să mai ție viața asta nesuferită, să trăiesc fără dragostea ta“.

— „Cum ai venit aici“, zise Julieta, „cine te-a 'ndreptat?“ — „Iubirea m'a 'ndreptat“, răspunse Romeo: „eu nu-s călăuză bună, dar oricât ai fi tu de departe de mine, peste nouă mări și nouă țări, tot mi-ași încerca norocul pentru o astfel de marfă“. Dar Romeo nu văzu, din pricina nopții, cum se'nroși ea para obrazul Julietei, când se gândi cum

fără voia-i descoperise lui Romeo taina dragostii ei. Cu drag și-ar fi luat vorba 'napoi, dar nu mai era cu putință; cu drag l-ar fi ținut departe, cum e obiceiul fetelor care vor să pară cumiți, care se 'ncruntă și se prefac și la 'nceput răspund cu asprime că nu vor, și pleacă și fac pe mironosițele sau pe nepăsătoarele, când sânt mai aprinse de dragoste, pentru ca iubiții lor să nu creadă că le-au câștigat prea ușor, căci greutatea de a câștiga un lucru îi mărește prețul. Dar ea nu mai avea încotro, nu mai putea zice nu, nici nu mai putea să întârzie sau să se folosească de meșteșugurile obișnuite pentru ca să i se facă curte mai multă vreme. Romeo auzise chiar din gura ei mărturisirea dragostei, atunci când ea nici nu visa că el era aproape de ea. Și așa cinstit și cu inima deschisă — împrejurarea în care se afla o erta să facă astfel — mărturisi adevărul vorbelor ce auzise el mai 'nainte și zicându-i pe nume, *frumosul meu Montagu* (dragostea poate să'ndulcească și un nume nesuferit), îl rugă să nu o creadă ușuratică și nevrednică dacă nu se împotrivește, dar că vina (dacă este o vină) e a nopții care a făcut să i se descopere gândurile. Și mai adăogă că deși purtarea ei n'ar părea destul de cuminte, judecată după obiceiurile femeilor, totuși ea se va dovedi mai curată decât multe care se prefac că-s rușinoase, și a căror smerenie căutată e din viclesug.

Romeo începuse să cheme cerul de martor

că nimic nu era mai departe de gândul lui decât să arunce măcar o umbră de necinste asupra unei fete atât de cinstite, când ea-l opri, rugându-l să nu se jure; fiindcă deși se bucura de el, totuși nu avea nici o bucurie de făgăduința din această noapte; era prea repede, prea pe negândite, prea de-odată.

Dar el stăruind ca să-și jure dragostea încă în noaptea aceasta, ea-i spuse că i-a și dat cuvântul înainte de a i-l cere el, gândindu-se cum i-a auzit el mărturisirea; dar ea și-ar fi luat înapoi ce dăduse, numai din plăcerea de a da iarăși, căci bunătatea ei era nesfârșită ca marea, și tot așa de adâncă era dragostea ei.

Pe când tănuiau de dragoste ea fu chemată de îngrijitoarea, care dormea cu ea și-i zise că e timp să se culce, că era aproape să se crape de ziuă; dar ea întorcându-se repede, mai spuse trei-patru cuvinte lui Romeo, al căror înțeles era că, dacă dragostea lui e cu adevărat cinstită și gândul lui la cununie, ea-i va trimete un om cu care să hotărască când să se facă nunta, și atunci îi va pune la picioare întreaga-i avere și-l va urma în lume ca pe stăpânul ei. Pe când hotărau ei aceasta, Julieta fu chemată de mai multe ori de îngrijitoare, și ea intră și se întoarse iarăși, pentru că se temea ca Romeo să nu plece de lângă ea, cum se teme o fetiță de pasărea, pe care o lasă să sboare nițel din mâna ei, dar o trage îndată înapoi cu lăntșorul de argint; iar lui Romeo îi era

tot atât de puțin aminte să se despartă ca și ei. Dar la urmă se despărțiră, dorindu-și somn dulce și odihnă pentru noaptea aceasta.

Se crăpa tocmai de ziuă când se despărțiră, și Romeo, al cărui gând era prea cuprins de stăpâna lui și de această întâlnire fericită ca să mai poată dormi, în loc să se întoarcă acasă, se îndreaptă spre o mănăstire din apropiere, ca să găsească pe călugărul Laurențiu.

Bunul călugăr se și sculase și era în rugăciune, dar văzând pe Romeo atât de devreme la drum, bănuî cu dreptate că el nici nu se culcase în noaptea aceasta. Când Romeo îi destăinuî patima lui pentru Julieta, și-i ceru ajutorul ca să-i cunune în acea zi, cucernicul om, gândindu-se că o legătură de căsătorie între tânăra Julieta și Romeo ar putea să fie mijlocul fericit prin care s'ar astupa prăpastia cea mare dintre Capuleți și Montagu, se învoi să le împreune mâinile prin căsătorie.

Acum Romeo era fericit cu adevărat, și Julieta, care află despre gândul lui dela omul ce-l trimise după cum făgăduise, nu întârziă și fu curând în chilia călugărului Laurențiu, unde mâinile lor tură împreunate prin sfânta cununie; și bunul călugăr rugă cerul să privească cu bucurie la fapta aceasta, și în unirea acestui tânăr Montagu cu tânăra Capulet să îngroape cearta cea veche și multele neînțelegeri ale familiilor lor.

În aceeași zi, pe la amiază, prietenii lui

Romeo, Benvolio și Mercutio, plimbându-se pe străzile Veronei, se întâlniră cu o ceată de Capuleți, având în frunte pe aprigul Tibalt. Era tot întărâtatul acela de Tibalt care ar fi vrut să se lupte cu Romeo la serbarea Capuleților. El, zărind pe Mercutio, îl învinovăți cu obrăznicie pentru că se 'ntovărășise eu Romeo, un Montagu. Mercutio, care era tot atâta de aprins și al cărui sânge clocotia de tinerețe ca al lui Tibalt, răspunse la învinuirea lui cu oare care asprime; și orice ar fi spus Benvolio ca să le astâmpăre mânia, cearta începu, când, Romeo trecând el însuși pe acolo, îndârjitul de Tibalt se întoarse dela Mercutio către Romeo, și-i dete neplăcutul nume de mișel. Romeo căuta să fugă de ceartă cu Tibalt, mai mult decât ori care altul, pentru că el era rudă cu Julieta, și ea ținea mult la el; afară de aceasta, tânărul Montagu nu luase niciodată parte cu totul la această ceartă de familie, fiind din fire înțelept și blajin, și apoi numele de Capulet, care era numele stăpânei lui iubite, era acum mai mult o vrajă care să aline ura, decât o lozincă menită să ațâțe furia. Și așa încercă să se înțeleagă cu Tibalt, pe care-l salută cu blândețe zicându-i: „Bunule Capulet“, ca și când el, cu toate că era Montagu, ar fi simțit o plăcere ascunsă să rostească numele acesta; dar Tibalt, care ură pe toți cei din neamul lui Montagu, după cum ură iadul, nu voi să înțeleagă și ridică arma; iar Mercutio care nu știa gândul ascuns

pentru care Romeo doria pacea cu Tibalt, ci privea la purtarea lui de acum ca la un fel de supunere pacinică, dar necinstită, ațâță pe Tibalt cu multe cuvinte disprețuitoare, ca să reia cearta ce o începuse cu el; și Tibalt și Mercutio se luptară, până ce Mercutio căzu. primind o lovitură de moarte, pe când Romeo și Benvolio se siliuau în zadar să despartă pe luptători. Când văzu pe Mercutio mort, Romeo nu se mai putu stăpâni, și întoarse numele disprețuitor de mișel pe care i-l dăduse Tibalt, și ei se luptară până ce Tibalt fu omorât de Romeo. Vestea despre această ceartă urmată de omor, ziua nămiază mare în mijlocul Veronei, făcu să se adune repede o mulțime de cetățeni în locul acela, și printre aceștia bătrânii Capulet și Montagu, cu soțiile lor, și îndată după aceea sosi și prințul însuși, care fiind rudă cu Mercutio, și de oarece liniștea stăpânirii sale a fost adesea turburată de aceste certuri ale Capuleților cu Montagu, veni hotărât să pedepsească cu cea mai mare asprime a legii pe cel ce se va găsi vinovat. Benvolio, care văzuse cu ochii lui bătaia, primi poruncă dela prinț să o povestească dintru început, lucru pe care-l făcu, pe cât putu mai aproape de adevăr fără să învinovățească pe Romeo, ușurând și căutând a face să se ierte partea ce au luat-o prietenii săi. Doamna Capulet, a cărei durere nemărginită pentru pierderea rudei ei Tibalt o făcea să nu mai aibă nici o margine în dorința-i de

răzbunare, îndemnă pe prinț să pedepsească cu asprime pe omorător, și să nu ia seama la spusele lui Benvolio, care fiind un prietin al lui Romeo, și un Montagu, vorbea cu părtinire. Ea vorbea astfel împotriva noului ei ginere, dar nu știa până acum că-i era ginere și bărbatul Julietei. De cealaltă parte doamna Montagu apăra viața copilului ei, și dovedea cu oare care dreptate că Romeo nu făcuse nimic vrednic de pedeapsă luând viața lui Tibalt, care se făcuse vinovat înaintea legii omorând pe Mercutio. Prințul, fără să fie mișcat de strigătele pătimase ale acestor femei, după o îngrijită cercetare a faptelor, dete hotărârea, și prin această hotărâre Romeo era alungat din Verona.

Grele vești pentru tânăra Julieta, care fusese doar câteva ceasuri mireasă. Și acum prin prin hotărârea aceasta părea despărțită pentru totdeauna de bărbatul ei! Când află întâmplarea, ea-și descărcă mânia mai întâi asupra lui Romeo, care omorîse pe scumpul ei văr, îi zicea tiran frumos, înger dușman, porumbel negru, miel cu fire de lup, inimă de șarpe ascunsă supt o față înflorită, și alte asemenea nume care se băteau în cap și care arătau lupta ce se dădea în sufletul ei între dragoste și ură; dar la urmă dragostea învinse, și lacrămile de durere pe care le vărsase pentru că Romeo omorîse pe vărul ei, se schimbară acum în lacrimi de bucurie pentru că bărbatul ei, pe care Tibalt era să-l omoare, trăia. Apoi urmară alte lacrimi

de durere pentru alungarea lui Romeo. Aceasta era pentru ea ceva mai groaznic decât moartea multora ca Tibalt.

După luptă Romeo își găsisse scăparea în chilia călugărului Laurențiu, unde află mai întâi hotărârea prințului, care i se păru cu mult mai cumplită decât moartea. Pentru el lumea înceta dincolo de zidurile Veronei, departe de privirile Julietei nu mai era viață. Cerul era acolo, unde trăia Julieta, iar încoala era chin și iad. Bunul călugăr voia să-i aducă mângâierea înțelepciunii la durerea lui, dar tânărul nebun de durere nu voia să mai audă de nimic, ci-și smulgea părul din cap, și se arunca la pământ, cât era de lung, ca să-și ia măsură, cum zicea el, pentru mormânt.

CU Cluj / Central University Library Cluj

O scrisoare dela iubita lui îl deșteptă din această stare urâtă și-l mai învioră nițel, și atunci călugărul se folosi de aceasta, ca să-l înfrunte pentru slăbiciunea ce o arătase. El omorîse pe Tibalt, voia oare să se ucidă acum și pe el însuși, să ucidă și pe iubita lui care trăia numai prin el? Înfașurarea cea mândră a omului, zicea el, nu e decât un chip de ceară, dacă-i lipsește bărbăția care să-i dea vigoare. Legea fusese blândă pentru el, de oarece în loc de moarte, la care putea fi pedepsit, ea rostise prin gura prințului doar surghiunul. El ucisese pe Tibalt, dar Tibalt era să-l ucidă pe el, scăpase, și aceasta era un fel de fericire. Julieta trăia, și mai mult decât ori-ce ar fi nădăjduit, ea a-

junsesse scumpa lui soție, și prin aceasta era și mai fericit. Toate aceste mângâieri, pe care i le da călugărul, Romeo le îndepărta ca o femeie îndărătnică și posacă. Și călugărul îi spuse să ia seama că cei ce desnădăduesc au o moarte ticăloasă. Apoi când Romeo se mai liniști puțin, îl sfătui să se ducă în noaptea aceea și să-și ia în ascuns rămas bun dela Julieta, și apoi să meargă deadreptul la Mantua, unde să stea până ce călugărul va găsi timpul potrivit ca să dea în vileag căsătoria, ceea ce ar fi un mijloc fericit pentru a împăca familiile lor; îi mai spuse că el nu se îndoiește că prințul va fi mișcat de aceasta și-l va erta își el se va întoarce cu o bucurie de douăzeci de ori mai mare decât durerea cu care a plecat.

Cu inima grea de durere se despărți Romeo de scumpa lui soție; dar tu silit să se despartă înainte de a se crăpa de ziuă, căci ar fi fost moartea pentru el, de-ar fi fost găsit între zidurile Veronei după revărsatul zorilor.

Acesta a fost doar începutul suferinței nenorocitei perechi de îndrăgostiți. Deabia plecase Romeo de câteva zile, și bătrânul Capulet propuse o căsătorie pentru Julieta. Bărbatul ce i l alesese, nici visând că ea se și măritase, era Contele Paris, un nobil tânăr și mândru, un pețitor care nu era nevrednic de tânăra Julieta, dacă ea n'ar fi văzut nicio dată pe Romeo.

Julieta, îngrozită de propunerea tatălui ei,

rămase tristă. Ea spuse că e prea tânără ca să se mărite, că moartea lui Tibalt, întâmplată prea de curând, i-a slăbit prea tare inima pentru ca să poată întâmpina cu o față veselă pe un bărbat, și arată cât ar părea de nepotrivit ca familia Capuleților să facă sărbătoare de nuntă, când deabia s'a isprăvit cu înmormântarea; ea spunea tot ce putea împotriva căsătoriei, afară de singurul cuvânt adevărat, anume că se și măritase. Dar bătrânul Capulet era surd la toate cuvintele ei, și într'un chip hotărîtor îi porunci să se pregătească, pentru că joia viitoare va fi măritată cu Paris. Și de oarece îi găsise un bărbat bogat, tânăr și nobil, așa încât cea mai mândră fată din Verona l-ar putea primi cu bucurie, el nu putea să rabde ca dintr'o smerenie prefăcută, cum socotia el împotrivirea, să-și pue ea însăși piedici norocului ei.

În această strâmtoare, Julieta ceru ajutorul prietinosului călugăr, veșnicu-i sfătuitor în reștriște, și el o întrebă dacă e hotărîită să facă orice ca să scape, iar ea răspunse că ar vrea mai bine să fie îngropată de vie de cât să se mărite cu Paris, câtă vreme trăia scumpul ei bărbat. Călugărul o sfătui atunci să se ducă acasă, să se arate veselă, să se învoiască la căsătoria cu Paris, după cum doria tatăl ei, și în noaptea următoare, care era să fie noaptea dinaintea nunții, să bea dintr'o sticlură pe care i-o dădu el atunci, care ar face ca timp de 42 de ore după ce

o va bea să pară rece și neînsuflețită, așa încât dimineața, când ar veni s'o ia mirele, s'o creadă moartă. Apoi ar fi purtată, după cum e obiceiul în ținutul acela, neacoperită pe o targă, ca să fie îngropată în criptă, în mormântul boltit și zidit al familiei. Ii mai spusese că dacă ar putea să se lepede de orice frică femeiască, și să se învoiască la această încercare îngrozitoare, s'ar deștepta cu siguranță, ca dintr'un vis, 42 de ceasuri după ce va fi înghițit băutura (atât era timpul cât îi ținea puterea); iar înainte de a se deștepta ea, el va vesti pe bărbatul ei despre gândul lor, iar el va veni noaptea să o ia de acolo și s'o ducă la Mantua.

Dragostea pentru Romeo și trica de a se mărita cu Paris, dădură tinerei Julieta puterea ca să-și încerce norocul în acest chip îngrozitor; și ea luă sticluta călugărului, făgăduind să-i urmeze sfatul.

Plecând dela mănăstire, ea întâlnește pe tânărul conte Paris, și prefăcându-se smerită, făgăduie să-i fie mireasă. Aceasta era veste de bucurie pentru bătrânul Capulet și soția lui. Părea că întinerește bătrânul, și Julieta care-l supăraseră nevrând să ia pe conte, îi era iarăși dragă, acum când făgăduise să-l asculte. Toată lumea în casă era în dârdora pregătirilor de nuntă. Nu s'a cruțat nici o cheltuială ca să se facă astfel de petreceri cum nu se mai văzuse vreodată în Verona.

Miercuri noaptea Julieta gustă din băutura. Ea avea însă multe bănueli: se temea ca

nu cumva călugărul, ca să scape de învinuirea ce i se putea aduce pentru că o măritase cu Romeo, să-i fi dat otravă, dar nu se putea, toată lumea-l știa de om sfânt; apoi i-era frică că nu se va deștepta înainte de venirea lui Romeo; dar chiar groaza de locul acela, o boltă plină de oase de-ale rudelor ei moarte și unde Tibalt, încă plin de sânge, putrezea în giulgiu, era destul ca să o facă să înnebunească. Apoi iar se mai gândea la toate poveștile ca le auzise despre strigoii ce rățăcesc prin locurile unde se îngroapă morții. Dar o copriase iarăși dragostea pentru Romeo și scârbă pentru Paris, înghiți cu desnădejde băutura și deveni nesimțitoare.

Dis de dimineață, când veni tânărul Paris cu lăutari ca să-și deștepte mireasa, în locul Julietei plină da viață, odaia-i înfățișa priveliștea jalnică a unui trup neînsuflețit. Toate speranțele lui erau moarte! Câtă turburare prin toată casa! Sărmanul Paris își plângea mireasa, a cărei moarte nenorocită îl despărțea de ea pentru totdeauna, încă înainte ca mâinile lor să le fie împreunate. Dar și mai jalnic era să auzi vaietele bătrânului Capulet și ale doamnei, cari nu aveau ca să-i mângâie decât pe acest singur, sărman copil iubit, pe care moartea crudă li-l răpi din ochi, tocmai atunci când acești părinți iubitori erau gata să o vadă mai bine, cum gândeau ei, printr'o căsătorie bună și cu mari făgăduinți. Acum toate lucrurile care

se orânduiseră pentru petrecere fură scoase din întrebuintărea lor ca să fie folosite la neagra înmormântare. Masa de nuntă sluji la pomană, cântecele de mireasă fură înlocuite cu bocete jalnice, viorile vesele cu clopote triste, și florile ce trebuiau să fie presărate în drumul miresei, acum îi acopereau trupul. Acum, în loc de un preot ca s'o cunune, trebuia un preot ca s'o îngroape; și ea fu dusă la biserică, dar nu ca să sporească nădejtile vesele ale celor în viață, ci ca să înmulțească jalnicul număr al morților.

Veștile rele, care totdeauna aleargă mai repede decât cele bune, ajunseră acum la Romeo în Mantua cu povestea nenorocită a morții Julietei, înainte ca trimisul călugărului Laurentiu să fi putut ajunge ca să i spue că aceasta fusese doar o înmormântare înșelătoare, că nu era decât umbra și întâișarea morții, și că iubita lui zăcea în mormânt doar pentru puțină vreme, așteptând ca Romeo să vie să o scoată din această casă întunecoasă. Puțin mai 'nainte, Romeo fusese neobișnuit de voios și vesel. El visase noaptea că murise (ciudat vis, care dădea mortului putința să gândească), și că iubita lui venise și-l găsisse mort și ea suflă atâta viața cu sărutările ei pe buzele lui, încât înviă și era un împărat!

Și acum când un trimis veni din Verona, el crezu că aducea neapărat vești bune cum presimțise din vise.

Dar când în loc de acest vis mângâietor.

văzu dimpotrivă că iubita lui era moartă cu adevărat, și că el nu o mai putea deștepta cu sărutări, el porunci să i se pregătească cai, căci se hotărî să meargă încă în noaptea aceea la Verona, să-și vadă iubita în mormânt. Și cum gândul rău pătrunde repede în mintea omului desnădăjduit, el își aduse aminte de un sărman farmacist pe lângă prăvălia căruia trecuse de curând în Mantua, și de pe chipul ca de cerșetor al stăpânului, care părea mort de foame, și după înfățișarea sărăcăcioasă a prăvăliei plină de cutii goale așezate pe rafturi murdare, și de pe alte semne de calicie, el se gândise atunci (bănuind poate că și viața lui nenorocită o avea vre-odată un sfârșit așa de desnădăjduit): „Dacă cineva ar avea nevoie de otravă, a cărei vânzare după legile din Mantua se pedepsește cu moartea, ar găsi aici un nenorocit care i-ar vinde-o“. Vorbele acestea îi reveniră în minte, și el căuta pe farmacist, care, după câte-va temeri prefăcute, după ce Romeo îi făgădui atâta aur în cât în sărăcia lui nu se mai putu împotrivi, îi vându o otravă, pe care, dacă o înghițea, după spusa lui, și de-ar avea putere cât douăzeci de oameni, tot l-ar trimete repede pe lumea cealaltă.

Cu această otravă pleacă spre Verona, ca să-și mai vadă pe iubita lui în mormânt, gândindu-se ca, după ce-și va mulțumi ochii, să înghită otrava și să fie îngropat lângă ea. El ajunsese în Verona la miezul nopții și găsi

cimitirul în mijlocul căruia se afla vechiul mormânt al Capuleților. El își luase cu el un felinar, o cazma și o pană de fier, și se apucase să deschidă mormântul, când fu întrerupt de o voce, care zicându-i *mișel Montagu*, îi porunci să se lase de fapta-i nelegiuită. Era tânărul conte Paris, care venise la mormântul Julietei în acest timp nepotrivit al nopții, ca să presare flori și să plângă pe groapa aceleia ce era să-i fie mireasă. El nu știa ce gând îl mâna pe Romeo, dar știindu-l că e un Montagu, și (după cum bănuia) un dușman jurat al tuturor Capuleților, el socoti că venise noaptea ca să pângărească trupurile morților. De aceea se răsti cu furie la el ca să-l oprească și voi să pună mâna pe el, ca pe un criminal osândit la moarte de legile Veronei dacă ar fi prins în zidurile cetății. Romeo sili pe Paris să-i dea drumul și-l amenință cu soarta lui Tibalt, care zăcea îngropat acolo, spunându-i să nu-i atâțe mânia și să-i mai arunce încă un păcat pe cap, silindu-l să-l ucidă. Dar contele desprețuitor nu voi să asculte și puse mâna pe el ca pe un tâlhar, iar Romeo împotrivindu-se, ei se luptară și Paris căzu. Când Romeo, cu ajutorul unei lumini, veni să vadă cine era acela pe care-l omorîse, băgă de seamă că era Paris, care (după cum auzise venind dela Mantua) era să ia pe Julieta: El luă atunci mâna tânărului mort, ca unul pe care nenorocirea i-l dăduse de tovarăș, și zise că-l va îngropa într'un mor-

mânt falnic, se gândea la mormântul Julietei pe care-l deschise acum. Și acolo zăcea iubita lui, parcă nici moartea n'ar fi avut putere să schimbe o singură trăsătură din frumusețea-i neasemănată, sau ca și când duhul îngrozitor al morții, ca un strigoi sfrjît, s'ar fi îndrăgostit de ea și ar fi ținut o acolo pentru plăcerea lui; căci ea zăcea încă rumenă și înflorită, așa cum adormi după ce înghițise băutura ametoitoare; și lângă ea zăcea Tibalt în giulgiu-i însângerat, iar Romeo când îl zări, ceru iertare trupului nesimțitor, și de dragul Julietei îi zise: „Vere!“ și-i spuse că era gata să-i facă o plăcere omorând pe dușmanul lui. Atunci Romeo își luă rămas bun dela iubita lui, sărutându-i buzele pentru cea din urmă oară; și apoi descărcă povara nenorocirilor de pe trupu-i obosit, înghițind otrava pe care i-o vânduse farmacistul, după care căzu ca trăznit, căci nu era ca băutura amăgitoare pe care o înghițise Julieta, a cărei putere era acum gata să se treacă, așa că ea era aproape să se deștepte ca să se plângă că Romeo nu venise la timp, sau că venise prea de vreme.

Căci acum sosise ceasul când făgăduise călugărul că ea are să se deștepte; iar el aflând că scrisorile pe care le trimisese la Mantua, nu ajunseseră în mâna lui Romeo, fiind-că trimisul fusese oprit printr'o nenorocire, veni el însuși cu un târnăcop și cu un felinar în mână, ca să scape pe fată din închisoarea ei. Care nu-i fu mirraea când

mai văzu o altă lumină arzând în mormântul Capuleților și zări spade și sânge lângă el și pe Romeo și Paris, cari zăceau în nesimțire lângă groapă.

Înainte de a avea el vreme să-și închipuiească cum se întâmplase aceste nenorociri, Julieta se deșteptă din somn și văzând pe călugăr lângă ea, își aminti în ce loc era și ce împrejurare o făcea să fie acolo, și întrebă de Romeo; dar călugărul auzind un zgomot, o rugă să se ridice din somnul ei nefiresc și să iasă din acest locaș al morții, căci o putere mai mare căreia nu i se puteau împotrivi, le năruise planurile, și fiind speriat de zgomotul omenilor ce veniau, el fugi. Dar când zări Julieta vasul strâns în mâinile credinciosului ei iubit, ea înțelese că otrava fusese pricina sfârșitului său, și ar fi vrut să înghită drojdiile dacă ar mai fi rămas, și-i sărută buzele încă calde, să vadă dacă nu cumva a mai rămas otravă pe ele; apoi auzind cum se apropia zgomotul oamenilor ce veniau, repede scoase pumnalul ce-l avea și lovindu-se ea însăși, murì alături de credinciosul ei Romeo.

În acest timp ajunsese paznicul acolo. Un copil de casă al contelui Paris, care văzuse lupta dintre stăpânul său și Romeo, dăduse de veste cetățenilor, cari veneau în învălmășeală prin străzile Veronei, strigând: Paris! Romeo! Julieta! care cum auzise zvonul nelămurit, până ce zgomotul făcu și pe bătrânii Montagu și Capulet să se scoale din paturile

lor, și pe prinț. ca să întrebe de pricinile turburării. Călugărul fusese prins de un paznic, pe când venia din cimitir, tremurând, suspinând și plângând, într'un chip care da de bănuit. Adunându-se o mare mulțime la mormântul Capuleților, călugărul fu întrebat de prinț să spuie tot ce știa despre aceste nenorociri stranii.

Și aici, în fața bătrânilor Capulet și Montagu, el arată adevărata poveste a dragostei nenorocite a copiilor lor, partea ce o luase el la facerea căsătoriei, cu speranța că prin această unire se vor stârși lungile certuri dintre familiile lor; cum Romeo, care zăcea mort acolo, era bărbatul Julietei, și Julieta, moartă acolo, era soția credincioasă a lui Romeo; cum mai înainte ca ei să găsească prilej de a da în vileag cuțunia lor, o altă căsătorie fu plănuită pentru Julieta, care, ca să scape de nelegiuirea de a se mărita a doua oară, înghiți băutura adormitoare (cum o stătuse el) și toți o crezură moartă; cum în timpul acesta el scrisese lui Romeo să vie și să o ia de acolo atunci când puterea băuturii avea să încetaze, și cum nenorocirea trimisului făcu ca scrisorile să nu i ajungă lui Romeo. Mai departe nu putu să mai povestească călugărul, nici nu știa mai mult decât atât, căci, venind el însuși să scape pe Julieta din acest locaș al morții, găsi pe contele Paris și pe Romeo uciși. Ce s'a mai întâmplat a fost înțeles din povestirea copilului de casă care văzuse pe Paris și pe

Romeo luptându-se, și din a servitorului care venise din Mantua cu Romeo, căruia acesta-i dăduse ca să le înmâneze tatălui său, dacă s'ar fi întâmplat să moară el, niște scrisori prin care întărea cuvintele călugărului, mărturisind căsătoria sa cu Julieta, cerând iertare părinților săi, spunându-le cum a cumpărat otrava dela sârmanul farmacist și gândul lui de a veni la moravânt, de a muri și de a fi pe veci alături de Julieta. Toate aceste împrejurări potrivindu-se cu spusele călugărului, ridicau orice bănuială că el ar fi pus mâna la aceste omoruri, și arătau că ele nu erau decât urmările neașteptate ale planurilor lui, făcute cu gând bun, dar prea încurcate și meșteșugite.

Și prințul, întorcându-se către acești bătrâni, Montagu și Capulet, îi înfruntă pentru dușmăniile lor sălbatice și nesocotite și le arată cum îi lovise cerul pentru astfel de păcate, cum găsisese mijlocul să pedepsească ura lor neomeuoasă chiar prin dragostea copiilor lor. Și acești vechi protivnici, ne mai fiindu-și dușmani, se învoiră să îngreape cearta lor cea lungă în mormintele copiilor lor; și Capulet rugă pe Montagu să-i dea mâna, zicându-i frate, ca și când ar fi recunoscut unirea familiilor prin căsătoria tinerilor, și spunând lui Montagu că altă zestre pentru fiica sa nu cere, decât mâna ca semn de împăcare; dar Montagu spuse că-i va da mai mult, căci va ridica Julietei o statuie de aur curat, pentru că atâta vreme cât o fi

Verona, să nu mai fie alt chip atât de prețuit pentru bogăția și frumusețea lui, ca acesta al credincioasei Julieta. Iar bătrânul Capulet ca răspuns spuse că va ridica și el o statuie lui Romeo. Astfel se întreceau în bunăvoință acești sărmani bătrâni, acum când era prea târziu; pe când mai 'nainte vreme furia și dușmănia lor de moarte era așa de mare, în cât numai pierderea copiilor lor (sărmane jertfe ale certurilor și neînțelegerilor) a putut să înlătura pizma și ura înrădăcinată a acestor familii nobile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hamlet, Prinț al Danemaricii

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HAMLET, PRINȚ AL DANEMARCII.

Gertruda, regina Danemaricii, rămânând văduvă prin moartea neașteptată a regelui Hamlet, după mai puțin decât două luni dela moartea lui se mărită cu fratele acestuia, Claudius, faptă care a fost socotită de toată lumea ca o stranie necumpătare, ca nesimțire, ba chiar și mai rău; pentru că acest Claudius nu semăna de loc cu fostul ei bărbat prin însușirile chipului sau sufletului său, ci era tot atât de urât la înfățișare, pe cât era din fire josnic și nevrednic. Bănuielile nu întârziară să se nască în mintea unora, cum că el pe ascuns a ucis pe frate-său, fostul rege, cu scopul de a se însura cu văduva lui și de a se urca pe tronul Danemaricii, înlăturând pe tânărul Hamlet, fiul regelui mort și urmașul de drept la tron.

Pe nimeni însă nu-l durea atât această faptă nesocotită a reginei, ca pe tânărul prinț, care iubia și cinstea până la idolatrie amin-

tirea tatălui său mort, și având și un simț ales pentru cinste și buna-cuviință, atât pusese la inimă purtarea nevrednică a mamei sale Gertruda că, de durere pentru moartea tatălui său și de rușine pentru măritișul mamei sale, acest tânăr prinț fu cuprins de o întristare adâncă și și pierdu toată bucuria și veselia; nu mai avea nici chiar obișnuita-i plăcere pentru cărți, jocurile și sporturile, potrivite tinereții lui, nu l mai atrăgeau; el se obosi de lume, care-i părea ca o grădină părăginită în care florile bune erau înăbușite și unde nu mai puteau crește decât buruieni. Nu însă teama de a fi înlăturat dela tron, moștenirea sa de drept, apăsa atât de mult asupra sufletului său, cu toate că pentru un prinț tânăr și cu gânduri înalte și aceasta era o rană adâncă și o înjosire dureroasă; dar ceea ce-l mâhnia așa de mult și îndepărta dela el orice veselie, era că mama sa uitase așa de repede pe tatăl său: un astfel de tată! care fusese pentru ea un bărbat așa de iubitor și de bun! Și pe atunci ea se arăta toldeauna ca o femeie atât de iubitoare și de ascultătoare, și ținea la el ca și cum dragostea ei ar fi crescut mereu, și acum, după două luni, sau după cum i se părea tânărului Hamlet, mai puțin de două luni, se măritase din nou. Se măritase cu unchiul lui, fratele scumpului ei bărbat, o căsătorie prin ea însăși nepotrivită și împotriva legii din pricina înrudirii prea de aproape, și mai ales prin graba necuviin-

cioasă cu care s'a făcut și prin firea lipsită de înălțare a omului pe care și-l alesese de tovarăș la tron. Aceasta, mai mult decât pierderea a zece regate, zdrobia sufletul și înnegura mintea acestui tânăr prinț vrednic de cinste.

În zadar era tot ce făcea mama sa Gertruda sau regele, ca să caute să-l mai învelească; el venea la curte totdeauna în haine negre închise, de jale pentru moartea tatălui său, și această îmbrăcăminte nu o părăsi niciodată, nici chiar în ziua când merse să facă urările de nuntă mamei sale și nici nu a putut fi hotărît să ia și el parte la serbările și petrecerile din această zi rușinoasă, cum i se părea lui.

Ceea ce-l turbura însă și mai mult era nedumerirea în privința chipului cum a murit tatăl său. Claudius spusese că l-ar fi mușcat un șarpe, dar tânărul Hamlet bănuia că șarpele era Claudius el însuși; sau mai lămurit eă el îl omorise pentru coroana sa, și că șarpele care mușcase pe tatăl său era acum pe tron.

Câtă dreptate putea să aibă în presupunerea sa, ce trebuia să creadă despre mama sa, ce va fi știut ea despre omor, dacă acesta se va fi făcut cu învoiala sau știința ei, sau nu, acestea erau îndoielile cari îi chinuiau într'una sufletul și-i stăpâneau și mintea.

Un zvon ajunsese la urechea tânărului Hamlet că o vedenie, care semăna cu totul re-

gelui mort, tatăl său, fusese văzută de soldații de pază în cerdacul palatului la miezul nopții, două sau trei nopți dearându-l. Chipul venia mereu îmbrăcat în aceleași haine de fier, din cap până în picioare, cum se știa că purta regele mort; și acei care-l văzură, între cari și Horatio prietinel cel mai bun al lui Hamlet, toți se potriveau în mărturia lor asupra timpului și chipului arătării: că venia tocmai când suna ceasul douăsprezece, că era palid, cu o față mai mult îngrijată decât mâniată, că barba era îngrozitoare și căruntă, cu fire de argint, cum o văzuseră pe când era în viață, că nu dădea nici un răspuns când îi vorbeau, dar că odată li s'a părut că a înălțat capul și a făcut o mișcare, ca și când ar fi vrut să vorbească, însă în clipa aceasta cocoșul a cântat și a plecat în grabă și a pierit din ochii lor.

Tânărul prinț, mirat de povestirea lor stranie, care era însă prea lămurită și prea spusă de toți la tel pentru ca să nu o creadă, înțelese că ceea ce văzuseră ei era duhul tatălui său și se hotărî să stea pe pază în noaptea aceasta împreună cu soldații, ca să aibă și el prilej să-l vadă; căci el se gândea că o astfel de arătare nu venia de geaba, dar că duhul are ceva de spus și cu toate că tăcuse până atunci, va vorbi totuși cu el. Și el aștepta cu nerăbdare să vie noaptea.

Când sosi noaptea el se așeză împreună cu Horatio și cu Marcellus, unul dintre paz-

nici, în cerdacul prin care arătarea obișnuia să umble; și fiind o noapte rece și un vânt neobișnuit de aspru și înțepător, Hamlet, Horatio și tovarășii lor începură să vorbiască despre frigul nopții, dar fură deodată întrerupți de Horatio care vești că duhul venia.

La vederea spiritului tatălui său, Hamlet fu cuprins deodată de mirare și de spaimă. La început chemă îngerii și sfinții în ajutor, căci nu știa dacă era un duh bun sau unul rău; dar încet-încet se îmbărbătă; iar tatăl său (cum i se părea) privia la el cu atâta milă și ca și când ar fi dorit să vorbiască cu el, și în toate privințele semăna așa de mult cu ceea ce era pe când trăia, în cât Hamlet nu se putu oprî de a nu-i vorbi: îi zise pe nume, Hamlet, Rege, Tatăl și-l rugă fierbinte să-i spuie din ce pricina își părăsise mormântul, unde ei îl văzuseră culcat așa de liniștit, ca să vie din nou să vadă pământul și lumina lunii; și i-a cerut să le spue dacă ar putea ei face ceva ca să aducă odihnă spiritului său. Și duhul făcu semn lui Hamlet, ca să meargă cu el într'un loc mai depărtat, unde să poată fi singuri; dar Horatio și Marcellus îndemnară pe tânărul prinț să nu-l urmeze, căci ei se temeau să nu fie cumva vre'un duh rău, care să-l atragă la mare, ce era aproape, sau pe vârful vre-unei stânci îngrozitoare, și acolo să facă vre-o vrajă fioroasă care să ia mințile prințului. Dar sfaturile și rugăciunile lor nu putură schimba hotărârea lui Hamlet, care se în-

grijia prea puțin de viață pentru ca să se mai teamă de pierderea ei; iar cât despre sufletul său, zicea el, ce putea să-i facă spiritul, fiind și unul și altul nemuritori? Și el se simți îndrăzneț ca un leu, și alergând de lângă ei, cari făcură tot ce putură ca să-l ție, el urmă pe spirit ori încotro îl ducea.

Și când fură singuri împreună, spiritul întrerupse tăcerea și-i spuse că el e duhul lui Hamlet, tatăl lui, care fusese omorât cu cruzime, și-i spuse în ce chip; că aceasta a făcut-o chiar fratele său Claudius, unchiul tânărului Hamlet, după cum și bănuia acesta, cu nădejdea de a-i urma la tron. Îi spuse cum, pe când dormea după prânz în grădină, cum avea obiceiul, trădătorul său frate se furișe lângă ei în somn, și-i vărsă în urechi zeamă de măselariță otrăvitoare, care e atât de rea pentru viața omenească, în cât iute ca argintul viu curge prin toate vinele corpului, gonind tot sângele, și face pielea să fie plină de coji, ca la leproși. Astfel dormind, prin mână unui frate, fu despărțit deodată de coroană, de regină și de viață; și el făcu pe Hamlet să jure, dacă mai iubește încă pe scumpul său tată, c'o să răzbune acest omor mișelese.

Și spiritul se plânse fiului său că mama lui căzuse atât de jos, în cât să batjocurească dragostea și cununia întâiului ei bărbat și să se mărite cu ucigașul lui; dar îi spuse că, orice ar face să se răzbune împotriva nemernicului său unchiu, să se păzească de a

face vreun rău mamei sale, ci să o lase în plata cerului și în prada remușcărilor conștiinței. Și Hamlet făgădui că o să urmeze sfaturile spiritului în toate privințele, și spiritul dispăru.

Și când Hamlet rămase singur, luă marea hotărâre ca tot ce avea în minte, tot ce învățase cândva din cărți sau din observație, să uite deodată și să nu mai păstreze în creierul său decât amintirea celor ce-i spusese duhul și ce-i poruncise să facă. Și Hamlet nu povestii convorbirea lui nimănui, decât scumpului său prieten Horatio, și le porunci amândorora, lui și lui Marcellus, să păzească cea mai mare taină în privința celor ce văzuse în noaptea aceea.

Groaza ^{pe} ~~ce~~ cuprinsese simțurile lui Hamlet la vederea duhului, fiind și slăbit și desnădăjduit de mai înainte, i-a luat aproape mințile. Iar el, temându-se ca aceasta să nu se întâmple deabineta, ceea ce ar face ca el să fie privit prea de aproape, și ar pune pe unchiul său să se ferească, dacă ar fi bănuit că el plănuștie ceva împotriva-i, sau că Hamlet știe în adevăr despre moartea tatălui său mai mult decât arată, luă de atunci hotărârea stranie de a se preface ca și când într'adevăr ar fi nebun, gândindu-se că va fi mai puțin bănuit când unchiul său nu-l va mai crede în stare să facă un plan serios, și că adevărata lui turburare sufletească va trece nebăgată în seamă și se va ascunde mai bine printr'o nebulă închipuită.

Din acest timp Hamlet arată o oare-care sălbăticie și ciudățenie în înfățișarea, în vorba și în purtarea sa, și făcea așa de bine pe nebunul, în cât regele și regina se înșelară amândoi, și crezând că durerea pentru moartea tatălui său nu era de ajuns ca să producă o astfel de turburare — căci ei nu știau de arătarea duhului — ei traseră încheierea că boala lui era dragostea, și credeau că găsiseră și pentru cine.

Înainte ca Hamlet să fie cuprins de întristarea adâncă, de care am vorbit, el iubise foarte mult pe o fată frumoasă numită Ophelia, fiica lui Polonius, cel mai mare sfetnic al regelui în afacerile statului. El îi trimisese scrisori și inele, și-i mărturisise de mai multe ori dragostea ce o avea pentru ea, și-i făgăduise iubire într'un chip cinstit; iar ea dăduse crezare tuturor vorbelor și făgăduielilor lui. Dar jalea ce-l cuprinsese în urmă îl făcu să se mai răcească față de ea, și de când se hotărîse să facă pe nebunul, el se arătă către ea răutăcios și cam aspru; dar ea, fată bună, în loc să-i impute că o ademenise, se convinse că nu era nimic alta decât boala minții lui, care făcea să aibă pentru ea mai puțină grijă ca mai înainte, și că nu era răutate; și ea asemenea însușirile alese de altă-dată ale minții lui și neîntrecuta-i deșteptăciune, slăbite cum erau acum de întristarea adâncă care-l apăsă, cu clopotele acelea care dau sunetul cel mai dulce, dar când se dogesc sau când umblă

cineva rău la ele, dau doar un sunet aspru și neplăcut.

Cu toate că fapta grozavă pe care Hamlet avea s'o îndeplinească, răzbunarea asupra ucigașului tatălui său, nu se potrivea cu o patimă așa de ușoară, cum i se părea lui acum dragostea, aceasta totuși n'a putut împiedică să-i mai străbată prin suflet și gânduri duiioase pentru Ofelia lui, și într'o clipă de acestea, pe când se gândea că purtarea lui față față de această fată blândă fusese nesocotit de aspră, el îi scrisese o scrisoare cu un avânt de patimă sălbatică, și cu vorbe fără măsură, așa cum se potrivea pentru nebunia lui închipuită, dar presărată și cu câteva trăsături drăgălașe de iubire, care nu puteau decât să arate acestei fete bune că o cinstea și că mai păstră pentru ea o dragoste puternică în adâncul inimii lui. Îi spunea că poate să se îndoiască de stele că sânt de foc, să se îndoiască de soare că se mișcă, să se îndoiască de adevăr, să-l creadă mincinos, dar să nu se îndoiască niciodată că el o iubește, și-i vorbea tot așa în cuvinte nemăsurate. Ofelia, ca o fată cuminte, arătă scrisoarea tatălui ei, și bătrânul se crezu dator să o arate regelui și reginei, cari din acest timp presupuneau că pricina adevărată a nebuniei lui Hamlet era dragostea. Și regina doria chiar ca frumusețea bunei Ofelia să fie fericita cauză a sălbăticitirii lui, căci ea spera astfel că virtutea ei ar putea să-l în-

drepte cu bine pe calea de mai 'nainte, spre cinstea amândorura.

Dar boala lui Hamlet era mai ascunsă de cât bănuia ea, și nu astfel se putea vindeca. Spiritul tatălui său, pe care-l văzuse el, îl urmăria mereu în închipuire și nu-i da pace până ce nu îndeplinea sfânta poruncă a răzbunării omorului. Fiecare ceas de întârziere i se părea un păcat mare și o călcare a poruncilor tatălui său. Dar cum să urzească omorul regelui, înconjurat cum era într'una de paznici, aceasta nu era lucru ușor. Și chiar de ar fi fost așa, apoi faptul că regina, mama lui Hamlet, care de obicei era cu regele, se afla și ea mereu de față, era o piedică, peste care nu putea trece, în împlinirea planului său. Apoi chiar împrejurarea că uzurpatorul era bărbatul mamei sale, îl făcea să fie cuprins de oarecare remușcare și-i slăbea hotărîrea. Însuși faptul de a omorî pe o ființă asemenea lui era urît și grozav pentru un suflet așa de blând din fire ca al lui Hamlet.

Jalea cea mare și lăncezeala sufletească ce-l cuprinsese, produse o nehotărîre și o șovăială în planul lui, care îl împiedica dela fapte strașnice. Pe lângă acestea, el nu se putea opri de a avea oarecari temeri ca nu curva spiritul, pe care-l văzuse, să nu fi fost în adevăr al tatălui său, ca nu cumva să fi fost necuratul care, cum auzise, are puterea să se schimbe cum vrea, și care ar fi putut să ia înfățișarea tatălui său numai spre a se

folosî de slăbiciunea și jalea lui, ca să-l îndemne la o faptă atât de desnădăjduită ca omorul. Și se hotărî să aștepte ca să aibă temeuri mai puternice pentru o astfel de faptă decât o vedenie, o arătare, care ar putea să fie înșelătoare.

Pe când sta așa nehotărît, veniră la curte niște actori, cari îl desfătau altădată pe Hamlet; mai ales îi plăcea să asculte cuvântarea tragică a unuia, care descria moartea bătrânului Priam, regele Troiei și jalea reginei Hecuba. Hamlet spuse bun-venit vechilor săi prietini, actorilor, și amintindu-și câtă plăcere îi făcuse odată această cuvântare, rugă pe actor să o repete, și acesta o spuse într'un chip atât de vioi, arătând omorul crunt al bătrânului rege slăbit, și prăpădirea popoului și a cetății prin foc, și durerea ne-bună a bătrânei regine, alergând în picioarele goale prin palat, cu o cârpă păcătoasă pe capul pe care altădată avuse o coroană, și un cearșaf, luat în grabă, peste corpul care altădată purtase haina regească, încât nu numai că stoarse lacrimi dela toți cei de față, cari credeau că văd o întâmplare adevărată, atât de cu viață înfățișa tot, dar chiar actorul el însuși vorbea cu glasul întretăiat de lacrimi adevărate. Aceasta l făcu pe Hamlet să gândească: dacă acest actor poate să fie atât de pătruns de durere doar printr'o cuvântare închipuită, și să plângă pentru cineva pe care nu l-a văzut niciodată — pentru Hecuba care murise de atâtea sute de ani—

cât de greoi era el, care, având cu adevărat temeii ca să fie îndurerat, pentru un rege adevărat, un părinte scump ucis, era totuși așa de puțin mișcat, că răzbunarea lui în tot acest timp adormise par'că într'o uitare grea și întunecată! Și pe când se gândea la actori și la jocul lor și la înrâurirea puternică pe care o piesă bună, înfățișată cu viață, o are asupra privitorului, el își aduse aminte cum un ucigaș, văzând un omor pe scenă, fu atât de atins numai prin puterea jocului și prin asemănarea împrejurărilor, încât mărturisî pe loc crima pe care o făcuse. Și el se hotărî să puie pe actori să joace înaintea unchiului său ceva asemănător cu omorul tatălui său, iar el voia să vegheze de aproape ce înrâurire ar avea aceeași asupra-i, pentruca din privirea lui să poată înțelege cu mai multă siguranță dacă el era ucigașul sau nu. În acest scop el porunci să se pregătească o piesă, la a cărei reprezentare pofti pe rege și pe regină.

Cuprinsul piesei era uciderea unui duce în Viena. Ducele se numea Gonzago, iar nevasta Baptista. Piesa arăta cum un oarecare Lucian, o rudă de aproape a ducelui, îl otrăvi în grădină pentru ca să-i ia averea, și cum ucigașul câștigă puțin după aceea dragostea nevestei lui Gonzago.

La reprezentarea acestei piese regele, care nu știa de cursa ce i se întinsese, era de față cu regina și cu toată curtea. Hamlet sta pândind lângă el, ca să ia seama la privirea

lui. Piesa începu cu o convorbire între Gonzago și soția lui, și aceasta îi făcea multe jurăminte de dragoste și făgădui că nu se va mai mărită niciodată cu un alt bărbat, dacă va trăi mai mult decât Gonzago, spunând să fie blestemată dacă vreodată va lua un al doilea bărbat și adăogând că nici o femeie cinstită nu face aceasta, ci numai acele ticăloase care își omoară pe bărbații lor dintâi. Hamlet privea la rege, unchiul său, cum schimba fețe la aceste vorbe, și cum și el și regina păreau că ar fi luat o băutură amețitoare. Dar când Lucian, după cum era povestea, veni să otrăvească pe Gonzago care dormia în grădină, asemănarea puternică ce o avea cu fapta lui mișească împotriva fostului rege, fratele său, pe care-l otrăvise el în grădină, izbîi atît de puternic conștiința uzurpatorului, încât el nu mai fu în stare să aștepte sfârșitul piesei, ci deodată cerînd lumină ca să intre în camera sa și prefăcându-se sau simțind într'adevăr o slăbiciune neașteptată, părăsi îndată teatrul. Plecând regele, curmară jocul. Acum Hamlet văzuse destul ca să se încredințeze că cuvintele duhului erau adevărate, și nu înșelătoare; și cuprins de veselie, ca un om deslegat deodată de o îndoială mare sau de o remușcare, el jură lui Horatio pe o mie de galbeni că va împlini vorba spiritului. Dar înainte de a se putea hotărî ce măsuri de răzbunare să ia, acum când știa sigur că unchiul său era ucigașul tatălui său, fu che-

mat de regină, mama sa, ca să vorbească doar cu ea singură în odaia ei.

Regina trimisese după Hamlet din dorința regelui, ca să-i spună cât de mult le displicuse la amândoi purtarea lui din urmă, și regele, dorind să știe tot ce se va petrece la această convorbire, și crezând că povestirea prea părtinitoare a unei mame ar lăsa să-i scape o parte din cuvintele lui Hamlet, pe care regele ținea foarte mult să le știe, porunci lui Polonius, bătrânul său sfetnic, să se așeze în dosul perdelelor din odia reginei, de unde ar putea să asculte, fără să fie văzut, tot ce s'ar petrece. Acest vicleșug era foarte potrivit pentru firea lui Polonius, care era un om îmbătrânit, în maxime perverse și șiretenii de stat, și-i plăcea să afle lucrurile pe căi piezise și prin viclenie.

Când veni Hamlet la mama lui, ea începu fără înconjur să-l certe pentru faptele și purtarea lui, și-i spuse că supăraseră foarte mult pe *tatăl lui* — se gândea la rege, unchiul lui, pe care, pentru că se însurase cu ea, îl numea tată al lui Hamlet. Dar acesta mâniat peste măsură că ea putea să dea un nume atât de scump și de cinstit ca cel de *tată*, unui nemernic care nu era decât ucigașul tatălui său adevărat, răspunse cu oarecare asprime: „Mamă, ai necinstit pe *tata*“. Iar regina spunându-i că acesta era un răspuns prost, Hamlet zise: „Precum ți-a fost și întrebarea“. Regina îl întrebă dacă a uitat cu cine vorbește. „Vai“, răspunse Hamlet, „aș

dori să pot uita. Ești regina, nevastă fratelui bărbatului tău, și ești mama mea. Ași dori să nu fii ce ești“. „Dacă mă cinstești așa de puțin“, zise regina, „am să-ți trimet pe acei cari pot să-ți vorbiască“, și voia să plece ca să trimeată la el pe Polonius ori pe rege. Dar Hamlet nu voi să o lase să plece, acum când era singur cu ea, înainte de a încerca dacă vorbele lui n'ar putea-o face să înțeleagă ticaloșia vieții ei; și, apucând o de mână, o ținu cu putere și o făcu să șeadă jos. Ea, speriată de această asprime, și temându-se ca nu cumva în nebunia lui să-i facă vre-un rău, strigă, și atunci se auzi un glas în dosul perdelelor: „Ajutor, ajutor, regina!“, iar Hamlet auzindu-l și crezând că regele însuși se ascunsese acolo, scoase spada și lovi în locul de unde venea vocea, cum ar fi dat într'un șobolan ce ar fi alergat pe acolo, până ce, vocea încetând, el înțelese că acela murise. Dar când trase corpul, nu era al regelui, ci al lui Polonius, bătrânul sfetnic, care se așezase ca un spion în dosul perdelelor. „Vai mie!“, strigă regina, „ce faptă nesocotită și sângeroasă ai făcut!“ „Sângeroasă faptă, mamă“, răspunse Hamlet, „dar nu așa de rea ca a ta, care ai omorât pe rege și te-ai măritat cu fratele lui“. Hamlet mersese prea departe pentru ca să se mai oprească aici. El era acum pornit să vorbească pe față cu mama sa, și urmă înainte. Și cu toate că copiii trebuie să se poarte blând cu părinții lor, chiar când aceștia gre-

șesc, tofúși atunci când e vorba de crime mari fiul poate să aibă dreptul de a vorbi mamei lui însăși cu oare-care asprime, atunci când aceasta este pentru binele ei, ca s'o îndrepte de pe calea păcătoasă, nu însă ca să-i facă doar imputări. Și acum, acest prinț virtuos arată mamei sale în cuvinte mișcătoare urâtenia faptei ei, uitând atât de mult pe mortul rege, tatăl său, ca după așa de puțină vreme să se mărite cu fratele acestuia, privit de toți ca ucigaș, o astfel de faptă, care, după jurămintele ce le dăduse întâiului ei bărbat, era destul ca să facă așa ca toate jurămintele femeilor să fie bătute, ca orice virtute să fie socotite de mai puțin preț decât jurămintele jucătorilor, și religia să fie doar o batjocură de vorbe goale. Îi spuse că a făcut o astfel de faptă, în cât și cerul se înroșea și pământul se scârbise de ea din pricina aceasta. Și-i arată două chipuri, unul al fostului rege, întâiul ei bărbat, și cellalt al regelui de acum, al doilea bărbat, și-i spuse să ia seama la deosebirea lor: cât farmec până și în sprânceana tatălui său, cum privea ca un zeu! cu părul lui Apollo, fruntea lui Jupiter, ochiul lui Marte, și o ținută de parc'ar fi Mercur înălțându-se de pe un deal în zare. Acest om, zise el, a fost bărbatul ei. Și apoi îi arată pe cine luase în locul lui: cum era ca o buruiană sau ca o neghină, căci așa prăpădise ca pe o floare bună pe fratele său. Și regina fu adânc rușinată când se uită în sufletul ei, pe care-l

văzu acum negru și urât. Și el o întrebă cum de mai putea să mai trăiască cu un astfel de om, și să fie soția aceluia care o-morîse pe întâiul ei bărbat și pusese mâna pe coroană prin înșelăciune ca un hoț. Și tocmai pe când vorbea, spiritul tatălui său, așa cum era în viață și așa cum îl văzuse, intră în odaie, și Hamlet, cu mare groază, îl întreba ce voia; și spiritul zise că a venit ca să-i aducă aminte de răzbunarea ce o făgăduise, pe care Hamlet părea că a uitato, și spiritul îi porunci să vorbească mai blând cu mama sa, căci durerea și groaza ce o cuprinsese putea să o omoare. Și apoi dispăru și nu fu văzut de nimeni decât de Hamlet; și nici nu putu el, arătându-i unde se afla, sau prin descriere, să facă să-l zărească și mama sa, îngrozită auzindu-l cum vorbea cu o nălucă, cum i se părea ei, și ea puse aceasta pe seama turburării lui sufletesti. Dar Hamlet o rugă să nu-și mângâie sufletul ei păcătos în acest chip, și să creadă că nebunia lui, și nu nelegiuirile ei, au făcut să se întoarcă spiritul tatălui său pe pământ. Și-i spuse să-i simtă bătăile inimii, să vadă cât sânt de liniștite, nu ca ale unui nebun. Și o rugă cu lacrimi să mărturisească ea însăși cerului ceea ce se întâmplase, iar în viitor să se ferească de tovărășia regelui și să nu-i mai fie nevastă; și când se va arăta către el ca o mamă, cinstind amintirea tatălui său, el se va ruga de ea să-l ierte și să-l bine-cuvânteze ca pe un fiu. Iar ea fă-

găduind că-i va urma sfaturile, isprăviră de vorbit.

Și acum Hamlet avea tot timpul să se uite cine era acela pe care-l omorîse în graba lui nenorocită: și când veni și văzu că era Polonius, tatăl Ofeliei, pe care o iubia el atât de mult, el trase cadavrul la o parte și, fiind mai liniștit, plânse pentru ceea ce făcuse.

Moartea nenorocită a lui Polonius dete regelui prilej ca să depărteze pe Hamlet din regat. Bucuros ar fi căutat să-l omoare, temându-se că e primejdios; dar îi era frică de popor, care iubia pe Hamlet, și de regină, care, cu toate păcatele ei, ținea la el, că era copilul ei. Astfel acest rege viclean, supt cuvânt că se îngrijește de viața lui Hamlet, ca să nu poată fi tras la răspundere pentru moartea lui Polonius. îl făcu să se urce pe o corabie și să pornească spre Anglia, în paza a doi curteni, cărora le dete scrisori către curtea engleză, care în acest timp era supusă și plătia tribut Danemaricii, cerând pentru cuvinte pe cari le arăta acolo, ca Hamlet să fie omorît îndată ce s'ar scobori pe pământul englez. Hamlet, bănuind o trădare, puse mâna pe ascuns în timpul nopții pe scrisori, și ștergând cu dibăcie numele său, scrise în loc numele celor doi curteni ce trebuiau să-l aibă în grije, ca să fie omorîți. Apoi pecetluind scrisorile, le-a pus iarăși la loc. Puțin după aceea corabia fu atacată de pirați și se începu o luptă pe

mare, în timpul căreia Hamlet, doritor de a-și arăta bărbăția, cu spada în mână, se urcă singur pe vasul dușmanului, pe când corabia lui, într'un chip mișelesc, fugi și, părăsindu-l în voia soartei, cei doi curteni porniră cât putură mai repede spre Anglia, cu scrisorile al căror înțeles îl schimbase Hamlet spre pierzarea lor meritată.

Pirații cari aveau pe prinț în puterea lor, se purtară ca niște dușmani blânzi; și știind pe cine luaseră prizonier, în nădejdea că prințul le va fi vreodată de folos la curte, ca răsplată pentru purtarea bună ce ar avea-o acum față de el, ei deteră drumul lui Hamlet în cel mai apropiat port al Danemaricii. Din acest loc scris Hamlet regelui, arătându-i ce noroc straniu l-aducea înapoi în țara lui spunându-i că a douazi se va înfățișa el însuși înaintea măriei sale. Dar pe când se întorcea acasă, o priveștiște tristă se înfățișa mai întâi ochilor lui.

Era înmormântarea tinerei și frumoasei Ofelia scumpa lui iubită de altădată. Tânăra fată începuse să-și piardă mințile de când murise sărmanul ei tată. Această moarte năprasnică, prin mâna prințului pe care-l iubia, atinse atât de mult pe gingașa fată, încât după puțin timp se ului cu totul și mergea dând flori doamnelor dela curte, zicând că erau pentru înmormântarea tatălui ei, cântând cântece de dragoste și de moarte și câteodată unele care n'aveau nici un înțeles, ca și când nu și-ar mai fi dat seama de ce se petrecea cu ea.

Peste un râu creștea plecată o salcie plângătoare, și-și oglindea foile 'n apă. La acest râu veni ea într'o zi, când nu era păzită, cu cununi pe care le făcuse, împletind la un loc mărgăritar cu urzici, flori cu buruieni, și se agăță ca să atârne cununi e de crengele salciei, dar o cracă se frânse și frumoasa fecioară căzu în apă, cu cununi și cu tot ce culesese. Hainele o mai ținură câțva pe deasupra și în acest timp cânta frânturi de cântece vechi, ca unul ce nu simte primejdia în care se află sau ca și când ar fi crescut toată viața acolo; dar peste câteva clipe nu se mai auzi cântarea-i melodioasă, căci cununile, grele de umezeală, o traseră afund într'o moarte neagră și nenorocită. Acum la înmormântarea frumoasei fecioare pe care o săvârșia fratele ei Laertes, fiind de față regele și regina și toată curtea, sosi și Hamlet. El nu știa ce însemnau toate acestea, ci sta deoparte ca să nu întrerupă slujba. El văzu florile presărate pe groapă, după cum era obiceiul la înmormântări de fecioare, flori aruncate de însăși regina, care zicea aruncându-le: „Gingașe flori pentru gingașa copilă! Eu mă gândeam să-ți acopăr cu ele așternutul de mireasă, gingașă fecioară, și să nu ți-le presar peste groapă. Tu trebuiai să fii soția lui Hamlet al meu“. Și el mai auzi pe fratele ei cum doriă să-i răsără vioarele din groapă, și-l văzu cum sări în groapă turbat de durere și ruga pe cei de față să îngrămădească munți de pământ peste el, ca

să fie îngropat cu ea la un loc. Dar Hamlet fu iarăși cuprins de dragoste pentru frumoasa fecioară, și nu mai putu răbda ca un frate să arate atâta durere nemăsurată, căci el gândia că iubia pe Ofelia mai mult decât o sută de mii de frați. Și atunci arătându-se, se aruncă în groapa unde era Laertes, ca turbat, dar și mai turbat decât acesta, și Laertes cunoscându-l că era Hamlet, acel care pricinuisse moartea tatălui și a surorii sale, îl apucă de gâtleej ca pe un dușman, până ce-i despărțiră cei de față. După înmormântare Hamlet ceru iertare pentru fapta sa grăbită, și arată că nu se aruncase în groapă asupra lui Laertes, ci zise că nu mai putea să rabde ca cineve să pară că-l întrece în jalea sa pentru moartea frumoasei Ofelia. Și din acest timp acești doi tineri nobili părăură împăcați.

Dar regele, ticălosul unchiu al lui Hamlet, căuta să se folosească de durerea și jalea lui Laertes pentru moartea tatălui său și a Ofeliei, pentru ca să prăpădească pe Hamlet. El îndemnă pe Laertes, supt cuvânt de pace, să îmbie pe Hamlet la o încercare prietenească a dibăciei lor în lupta cu spada, iar Hamlet primii și se hotărî o zi pentru acest joc de întrecere. La acest joc era toată curtea de față, și Laertes, după sfaturile regelui, pregăti o armă înveninată. Curtenii făcură prinsori mari pentru acest joc de întrecere, de oarece și Hamlet și Laertes erau cunoscuți ca foarte dibaci în lupta cu spada;

și Hamlet, luând floretele, alese una din ele, fără să bănuiască vre-o trădare din partea lui Laertes și fără să aibă grijă de a cerceta cu băgare de seamă arma lui Laertes, care în loc de o floretă sau o spadă tocită la vârf, după cum cer legile duelului, se folosea de una ascuțită la vârf și otrăvită. La început Laertes se juca doar cu Hamlet și i lăsă să câștige de câteva ori, iar regele prefăcut îl laudă și-l slăvi pe acesta peste măsură, bând pentru izbânda lui Hamlet și făcând prinsori mari pentru aceasta; dar după câteva încercări, Laertes, încălzindu-se, dete lui Hamlet cu arma lui înveninată o lovitură de moarte. Hamlet aprins, dar neștiind nimic de toată trădarea, în iuțeala luptei schimbă arma lui nevătămătoare cu cea omorătoare a lui Laertes, și cu o lovitură a spadei acestuia îi plăti înapoi ce-i dăduse și astfel Laertes fu prins el însuși în cursa pe care o întinsese. În această clipă regina strigă că era otrăvită. Ea băuse fără să știe din cupa pe care o pregătise regele pentru Hamlet, ca să-i dea să bea, dacă cumva ar cere, încălzindu-se în luptă; în cupa aceasta vicleanul rege pusese otravă omorătoare, ca să isprăvească cu Hamlet, dacă cumva ar scăpa de Laertes. El uitase să spuie reginei să se ferească de cupa din care bău, și ea muri îndată strigând, pe când își dădea duhul, că era otrăvită. Hamlet bănuind o trădare, porunci să se închidă ușile, iar el începu să cerceteze. Dar Laertes îi spuse să nu mai caute mai mult, că el era

trădătorul; și simțind că viața îl părăsește din pricina ranei ce i-o făcuse Hamlet, mărturisî trădarea de care se folosise și cum căzuse însuși jertfa ei; și spuse lui Hamlet despre vârful înveninat și zise că Hamlet nu mai avea să trăiască nici o jumătate de ceas, căci nici un leac nu putea să-l mai vindece; și cerându-și iertare dela Hamlet, muri învinovățind pe rege că el urzise trădarea. Când văzu Hamlet că i se apropia sfârșitul, mai având încă nițel venin pe spadă, deodată se întoarse împotriva ticălosului său unchiu și-l străpunse în inimă cu vârful spadei, împlinind astfel făgăduiala ce o făcuse spiritului tatălui său, al cărui omor mișelese era acum răzbunat asupra ucigașului. Și atunci Hamlet, simțind cum suflarea-l părăsește și viața se duce, se întoarse către scumpul său prietin Horatio, care văzuse toată această tragedie cumplită, și dându-și sufletul îi spuse să trăiască ca să spuie lumii povestea lui (căci Horatio făcuse o mișcare ca și când ar fi vrut să se ucidă singur ca să însoțească pe prinț în mormânt); iar Horatio îi făgădui că va povesti tot adevărat, ca unul ce fusese de față în toate împrejurările. Și astfel, mulțămît, se stinse sufletul nobil al lui Hamlet, și Horatio și cei de față cu lacrimi multe încredințară în paza îngerilor spiritul acestui prinț blând. Căci Hamlet era un prinț iubitor și bun, și era foarte iubit pentru multele sale însușiri nobile și alese, și dacă ar mai fi trăit, fără îndoială s'ar fi dovedit un rege vrednic și desăvârșit pentru Danemarca.

Furtuna

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FURTUNA

Era o insulă în mare, ai cărei singuri locuitori erau un om bătrân, numit Prospero, și fiica sa Miranda, o foarte frumoasă fată. Ea venise în această insulă așa de tânără, încât nu-și aducea aminte să mai fi văzut vre-o altă față omenească decât aceea a tatălui ei.

Ei trăiau într'o peșteră, în stâncă, și peștera era împărțită în mai multe încăperi, dintre cari una era numită de Prospero camera de studiu; aci își ținea cărțile, în care se vorbea mai ales despre magie, un studiu foarte iubit pe vremea aceea de toți oamenii învățați. Cunoașterea acestei arte i-a fost foarte folositoare, căci fiind aruncat de o soartă stranie pe această insulă, ce fusese fermecată de o vrăjitoare numită Sycorax, care muri puțin timp după sosirea lui acolo, Prospero, prin meșteșugurile sale, liberă

multe spirite bune pe care Sycorax le închisese în trunchiurile unor copaci mari, pentru că ele nu voiseră să împlinească poruncile ei cele rele. Aceste spirite bune ascultară apoi totdeauna de voința lui Prospero. Căpetenia lor era Ariel.

Vioiul spiriduș Ariel nu era deloc rău din fire, doar poate că-i plăcea prea mult să chinuiască pe un monstru urât, numit Caliban, pe care avea pică pentru că era fiul vechei lui dușmance Sycorax. Acest Caliban, pe care Prospero îl găsisese în păduri, era o dihanie ciudată și pocită, care semăna mai puțin a om chiar decât o maimuță; el îl luă acasă în peștera sa și-l învățase să vorbească; și Prospero ar fi fost foarte bun pentru el, dar firea cea rea pe care Caliban o moștenise dela mama sa Sycorax, nu-l lăsa să învețe vre-un lucru bun sau folositor. De aceea era întrebuințat ca rob, să care lemne și să facă treburi grele; iar Ariel era însărcinat să-l silească la treabă.

Când Caliban se da lenei sau nu-și vedea de treabă, Ariel (care era nevăzut pentru ochii oricui, afară de ai lui Prospero), venia pe furiș și-l ciupia, și câteodată îl dădea tumba prin noroi, și apoi Ariel, arătându-i-se în chip de maimuță, se strâmba la el. Apoi repede își schimba forma, și în chip de ariciu se arunca la pământ în drumul lui Caliban, care se temea să nu-și înțepe picioarele lui goale în țepile ariciului. Cu tot felul de drăcii supărătoare de acestea îl chi-

nuia Ariel, oridecâteori Catiban nu-și vedea de treabă, cum îi poruncise Prospero.

Având în ascultarea lui aceste duhuri puternice, Prospero putea cu ajutorul lor să poruncească vânturilor și valurilor mării. La porunca lui duhurile răscoliră o vijelie năprasnică, în mijlocul căreia el arătă fiicei sale o corabie mare și frumoasă, luptându-se cu valurile sălbătice ale mării, ce în fiecare clipă amenințau să o înghită, și-i spuse că corabia e plină de ființe vii asemenea lor. „O scumpul meu tată“, zise ea, „dacă prin meșteșugurile tale ai răscolit această vijelie îngrozitoare, fie-ți măcar milă de ei în nenorocirea lor. Uite! Corabia o să se sfarâme în bucăți. Sărmane suflete! Au să piară cu toții. De-ași avea o putere ași scufunda mai bine marea dedesuptul pământului, decât să las să se prăpădească bunătate de corabie, cu toate sufletele de preț dintr'însa“.

„Nu te speria. Miranda mea“, zise Prospero; „nu li se întâmplă nici o nenorocire. Am dat eu poruncă să nu se facă vre-un rău nici unui om din corabie. Am făcut aceasta din grijă pentru tine, scumpa mea copilă. Tu nu știi cine ești și de unde vii, și nici despre mine nu știi mai mult decât că sânt tatăl tău și că trăiesc în această peșteră păcătoasă. Poți să-ți aduci aminte de timpul din'naintea venirii tale aici? Mi se pare că nu, căci nu aveai nici trei ani“.

„De sigur că da, tată“ răspunse Miranda.

„De ce-ți mai aduci aminte?“ întrebă

Prospero. „De o altă casă sau de vr'un om?”

Miranda zise: „Mi se pare că mi-aduc a-minte ca prin vis. Nu erau odată patru sau cinci femei care îngrijeau de mine?”

Prospero răspunse: „Erau și mai multe. Cum de mai ții minte aceasta? Ți-amintești poate și cum ai venit aici?”

„Nu, tată”, zise Miranda, „nu-mi mai amintesc nimic altceva”.

„Sânt doisprezece ani de atunci, Miranda”, spuse Prospero mai departe, „pe atunci eram duce în Milan, și tu erai o prințesă și singura mea moștenitoare. Eu aveam un frate mai mic, pe care-l chema Antonio, și lui îi încredințam toate; căci mie-mi plăcea singurătatea și mă adânceam în studii, și lăsam de obicei afacerile statului pe mâna unchiului tău, fratele meu trădător, căci așa s'a arătat. Eu, neîngrijindu-mă de toate afacerile lumesti, mă îngropam între cărți și-mi închinam tot timpul înălțării minții mele. Frate-meu Antonio, având astfel în mână puterea mea, începu să se creadă el-însuși duce cu adevărat, Prilejul ce i-l dădusem de a se face popular printre supușii mei deșteptă în el pofta îndrăzneată de a mă lipsi de ducatul meu și aceasta o și îndeplini încurând cu ajutorul regelui Neapolului, un prinț puternic, care era dușmanul meu”.

„Dar cum de nu ne-au prăpădit?” întrebă Miranda.

„Copila mea”, răspunse tatăl, „nu îndrăzneau, că eram prea iubit de popor. Antonio

ne-a suit într'o corabie, și când eram cale de câteva poște pe mare, ne sili să ne scoborîm într'o luntre mică, fără pânze și fără catarg, și ne-a lăsat să pierim, cum credea el. Dar un boier bun dela curtea mea, unul Gonzalo, care mă iubia, pusese pe ascuns în luntre apă, hrană și haine și câteva cărți la care țin mai mult decât la ducatul meu“.

„Scumpul meu tată“, zise Miranda, „câtă grijă trebuie să-ți fi pricinuit eu atunci!“

„Nu, draga mea“, zise Prospero, „tu erai un îngerăș care m'ai mântuit. Surâsul tău nevinovat mi-a dat putere să îndur nenorocirea. Hrana ne-a ajuns până ce ne-am scoborît în această insulă pustie, și de atunci plăcerea mea cea mai mare a fost să te învăț pe tine, Miranda, și bine te ai folosit de învățăturile mele“.

„Să-ți răsplătească cerul, scumpul meu tată“, zise Miranda. „Dar acum te rog, spune-mi, de ce ai răscolit acea furtună pe mare?“

„Află“, zise tatăl ei, „că prin această furtună, dușmanii mei, regele Neapolului și crudul meu frate, au fost aruncați pe pământul acestei insule“.

Zicând acestea, Prospero atinse ușor pe fiica sa cu varga sa vrăjită și ea căzu într'un somn adânc; căci spiritul Ariel se înfățișase tocmai înaintea stăpânului său, ca să-i spue cum a fost furtuna și ce făcuse cu oamenii din corabie, și cu toate că spiritele erau totdeauna nevăzute pentru Miranda, el nu

voi ca ea să-l audă vorbind cu văzduhul, cum i s'ar fi părut ei.

„Ei bine, vrednicul meu spiriduș!“ zise Prospero către Ariel. „Implinitu-ți-ai bine în-sărcinarea?“

Ariel descrise cu vioiciune furtuna și groaza marinarilor; cum fiul regelui, Ferdinand, sări cel dintâi în mare și tatălui său i se păru că vedea pe scumpul lor fiu înghițit de valuri și pierdut. „Dar e scăpat“ zise Ariel, „și e acum într'un colț al insulei, și șade cu brațele încrucișate, văitându-se jalnic de pierderea tatălui său, pe care-l crede înneecat. Nici un fir de păr nu-i este atins, și veștmintele lui domnești, deși udate de valurile mării, par mai noi ca înainte“.

„Gingașul meu Ariel“, zise Prospero. „Adu-l încoace, să vadă și fata mea pe acest prinț tânăr. Unde e regele și frate-meu?“

„I-am lăsat“, răspuse Ariel, „în căutarea lui Ferdinand, pe care au puțină nădejde să-l găsească, părându-li-se că l-au văzut pierind. Dintre oamenii corăbiei nu lipsește nici-unul, cu toate că fiecare se crede singur scăpat; iar corabia, deși nevăzută pentru ei, se află neatinsă în port“.

„Ariel“, zise Prospero, „sarcina ta ți-ai împlinit-o cu credință, dar mai e mult de făcut“.

„Mai e ceva de lucru?“ zise Ariel. „Adu-ți aminte, stăpâne, că mi-ai făgăduit libertatea. Te rog, amintește-ți că te-am slujit cu cre-

dință, că nu ți-am spus minciuni, nu te-am înșelat, ți-am slujit fără ură și fără murmur“.

„Și ce-i cu asta?“ zise Prospero. „Nu-ți mai aduci aminte de ce chin te-am scăpat. Ai uitat de afurisita vrăjitoare Sycorax, încovoiată de ani și de răutate? Unde se născuse ea? Vorbește, spune-mi“.

„În Algeria, stăpâne!“ zise Ariel.

„Așa e?“ zise Prospero. „Trebuie să-ți mai span eu ce-ai fost tu, că văd că nu-ți mai amintești. Această vrăjitoare afurisită, pentru farnecele ei prea îngrozitoare ca să le asculte urechea omenească, fu gonită din Alger și lăsată aici de niște marinari; și fiindcă tu erai un suflet prea blând și gingaș ca să poți îndeplini poruncile ei ticăloase, te-a închis într'un copac, în care te-am găsit urlând. De chinul acesta, ți-aduci aminte, eu te-am scăpat“.

„Iartă-mă, scumpul meu stăpân“, zise Ariel, rușinat de nerecunoștința sa; „am să-ți ascult poruncile“.

„Fă așa“, zise Prospero, „și eu îți voi da libertatea“. Apoi îi porunci ce voia să-i mai facă, și repede plecă Ariel, mai întâi în locul unde lăsase pe Ferdinand, și-l găsi șezând în iarbă în aceeași stare jalnică.

„Tinere“, zise Ariel când îl văzu, „te voi mișcă eu îndată. Tu trebuie să vii, să vadă și Miranda, chipul tău drăgălaș. Vino, tinere, urmează-mă“. Și apoi începu să cânte:

„Tatăl tău zace adânc în mare,

Și oasele lui sânt acum de mărgean,

Iar ochii lui sânt mărgăritare.

Nimic putrezi-va în veacul avan,

Ci 'n mare doar el s'a schimbat

În ceva straniu și bogat.

Și zânele mării clopotele-i sună :

Ascultă ! Auzi-le !—Ding-dong, răsună“.

Această veste stranie despre moartea tatălui său deșteptă îndată pe prinț din to-ropeala în care căzuse. Uimit el urmă sunetul vocii lui Ariel, până ce acesta-l duse înaintea lui Prospero și a Mirandei, cari ședeau la umbra unui copac mare. Miranda nu mai văzuse până atunci nici un alt bărbat afară de tatăl ei.

„Miranda“, zise Prospero, „spune-mi la ce te uiți acolo jos“.

„O tată“, zise Miranda, mirată peste măsură, „acesta este de sigur un spirit. Doamne ! Cum se uită împrejur ! Zău, tată, ce frumoasă ființă. Nu e un spirit ?“

„Nu, fata mea“, răspunse tatăl ; „el mănâncă, și doarme, și are simțuri ca și noi. Tânărul acesta pe care-l vezi a fost în corabie. Este doar schimbat nițel de durere, altfel ai putea zice că e un om frumos. El și-a pierdut tovarășii și acum s'a rătăcit pe aici, căutându-i“.

Miranda, care credea că toți oamenii au o față aspră și barbă căruntă ca și tatăl ei, fu încântată de înfățișarea acestui tânăr prinț mândru ; iar Ferdinand, văzând o fată așa de dragălașă în acest pustiu, și după sunele ciudate ce le auzise neașteptându-se de

cât la minuni, crezu că era într'o insulă fermecată și că Miranda era zeița ținutului, și începu să-i vorbească ca atare.

Ea-i răspunse smerită că nu e zeiță, ci doar o biată fată, și era gata să-i spuie tot ce era, când o întrerupse Prospero. El era foarte încântat văzând cum se minunau unul de altul, căci el înțelese bine că ei se îndrăgostise de cum se văzuse; dar ca să încerce statornicia lui Ferdinand, el se hotărî să-i puie câteva piedici în drum. De aceea înaintând spre el, vorbi prințului cu asprime, învinovățindu-l că venise în insulă ca spion, ca s'o ia dela el care e stăpân peste ea. „Urmează-mă“, zise el, „am să-ți leg gâtul și picioarele la un loc. Ai să bei apă de mare; și stacoji, rădăcini uscate și coji de ghindă îți vor fi hrana“.

„Nu“, zise Ferdinand, „n'am să rabd acesteia, până ce n'oi fi silit de un dușman mai puternic“. Și-și trase spada, dar Prospero, mișcând varga sa vrăjită, îl înțepenî în locul unde sta, așa încât nu mai avu nici o putere să se miște.

Miranda se aruncă de gâtul tatălui ei, zicându-i: „De ce esti așa de rău? Fie-ți milă, tată, mă pun eu chezașă pentru el. Acesta este al doilea om pe care l-am văzut vr'odată, și mi se pare cinstit“.

„Taci!“ zise tatăl, „dacă mai zici o vorbă am să te cert. Ce l te faci apărătoarea unui înșelător! Tu crezi că nu mai sânt alți oameni frumoși, pentru că nu l'ai văzut decât

pe el și pe Caliban. Ascultă, nebună ce ești, mai sânt mulți oameni care-l întrec pe acesta, după cum întrece el pe Caliban“. El spuse aceasta ca să încerce statornicia fiicei sale; dar ea răspunse: „Dorințele mele sânt foarte umile. Nu țin să văd un om mai frumos“.

„Vino, tinere“, zise Prospero către prinț, „tu trebuie să mi te supui“.

„Trebuie, într'adevăr“, răspunse Ferdinand; și neștiind că magia îi lua orice putere de împotrivire, se mira foarte mult văzându-se silit într'un chip așa de straniu ca să urmeze pe Prospero. Privind înapoi spre Miranda atâta timp cât putu să o vadă, el zise, când se scoborî în beciu după Prospero: „Gândurile mele sânt încătusate, par'că aș visa; dar amenințările omului acestuia și slăbiciunea ce o simt mi s'ar părea ușoare, dacă din închisoarea mea aș putea să privesc măcar odată pe zi pe această fată încântătoare“.

Prospero nu ținu multă vreme pe Ferdinand în închisoare, ci curând scoase pe prizonier ca să-i dea un lucru greu de făcut, având grijă să știe și fiica sa la ce muncă aspră îl silise; și apoi, prefăcându-se că merge în camera sa de studiu, îi pândi pe ascuns.

Prospero poruncise lui Ferdinand să îngrămădească niște bușteni mari. Fiii de regi nefiind obișnuiți cu munca grea, Miranda găsi puțin după aceea pe iubitul ei aproape mort de oboseală. „Vai“, zise ea, „nu mai munci atât; tata își vede de studiile lui, și

nu se va mișca de acolo trei ceasuri; te rog, odihnește-te“.

„O scumpa mea domniță“, zise Ferdinand, „nu îndrăznesc. Trebuie să-mi isprăvesc mai întâi lucrul înainte de a mă odihni“.

„Dacă vrei să șezi nițel jos“, zise Miranda, „îți voi căra eu câtva timp buștenii“. Dar Ferdinand nu se învoi deloc la aceasta. În loc de ajutor, Miranda era acum, mai mult o piedică, căci el se luară la vorbă, așa încât căratul lemnelor mergea foarte încet.

Prospero, care pusese pe Ferdinand la treaba aceasta numai ca să-i încerce dragostea, nu-și vedea de cărți cum credea fiica sa, ci sta nevăzut lângă ei, ca să audă ce vorbeau.

Ferdinand o întrebă cum o cheamă, și ea-i spuse, dar îi mai zise că tatăl ei o opriese cu tot dinadinsul să facă aceasta.

Prospero surâse doar de întâia neascultare a fiicei sale, căci, de oarece el însuși prin vrăjile sale o făcuse să se îndrăgostească așa deodată, nu era supărat că-și arăta dragostea uitând poruncile lui. Și el ascultă încântat o lungă cuvântare a lui Ferdinand, în care îi mărturisia că o iubește mai mult decât pe toate fetele pe care le-a văzut vreodată.

Ca răspuns la toate laudele pe cari le aducea el frumuseții ei, despre care zicea că întrece pe a tuturor femeilor din lume, ea spuse: „Nu-mi aduc aminte de fața nici unei

femei și n'am mai văzut alt om, bunul meu prietin, decât pe tine și pe tata. Cum sânt oamenii pe acolo, nu știu; dar, crede-mă, nu-mi doresc alt tovarăș pe lume decât pe tine, și nici nu-mi pot închipui că mi-ar mai plăcea un altul. Dar, domnule, mi-e teamă că sânt prea îndrăzneață și uit de sfaturile tatei“.

Prospero zâmbi când auzi aceasta și dete din cap, ca și când ar fi vrut să spună: „Merge bine, tocmai cum doriaam eu; fata mea va fi regina Neapolului“.

Și apoi Ferdinand, într'o altă cuvântare frumoasă și lungă, deși tinerii prinți vorbesc de obicei puțin, spuse nevinovatei Miranda că el e moștenitorul coroanei Neapolului și-i ceru să fie regina lui.

„Ah! domnule“, zise ea, „sânt nebună să plâng de ceea ce mă bucură. Îți voi răspunde cu cea mai curată și sfântă nevinovăție. Îți sânt soție, dacă vrei să mă iei“.

Prospero împiedică pe Ferdinand să-i mulțumească, arătându-se înaintea lor ca să-l vadă.

„Nu te teme de nimic, copila mea“, zise el; „am auzit și încuviințez tot ce ai spus. Și acum, Ferdinand, dacă m'am purtat prea aspru, am să-mi ispășesc cu prisosință greșala, dându-ți pe fiica mea. Toate supărările ce ți le-am făcut n'au fost decât ca să-ți încerc dragostea, și te-ai arătat vrednic. Ca dar din parte-mi, care ți se cuvine pentru dragostea ta credincioasă, ia pe fiica mea,

și nu râde că mă fălesc cu ea socotind-o mai presus de orice laudă". Apoi, spunând că trebuie să plece având ceva de lucru, le zise să șeadă și să vorbească împreună până ce s'o întoarce el; iar Miranda nu părea de loc că n'ar voi să asculte de această poruncă.

După ce Prospero îi părăsi, el chemă pe spiridușul Ariel, care îndată se înfățișă înainte-i, nerăbdător să-i povestească ce făcuse cu fratele lui Prospero și cu regele Neapolului. Ariel spuse că-i lăsase aproape eșiți din minți de groază, din pricina lucrurilor ciudate ce-i făcuse să vadă și să audă. După ce obosiseră rătăcind de colo până colo, și flămâziseră din lipsa de hrană, el le așeză deodată un ospăț minunat înaintea lor, și, când să înceapă să mănânce, li se arătă în chip de harpie, ca o dihanie înaripată și lacomă, și masa pieri din ochii lor. Apoi, spre cea mai mare mirare a lor, harpia începu să le vorbească, amintindu-le de cruzimea lor când au scos pe Prospero din domnie și l-au lăsat pe el și pe copila lui plăpândă să piară în mare; și le spuse că din această pricină aveau să îndure groaza aceasta, ca să-i doară pentru fapta lor.

Regele Neapolului și Antonio, fratele trădător, se căiră de nedreptatea ce o făcuseră lui Prospero; și Ariel spuse stăpânului său că era sigur că durerea și căința lor era din suflet, și că el, deși nu era decât un spirit, nu putea să nu-i compătimizească.

„Atunci adu-i înapoi, Ariel“, zise Prospero; „dacă tu, care ești doar un spirit, te-

înduri de nenorocirea lor, cum să nu-mi fie milă și mie, care sânt o ființă omenească asemenea lor? Adu-i iute înapoi, gingașul meu Ariel“.

Ariel se întoarse îndată cu regele, cu Antonio și cu bătrânul Gonzalo după ei; toți îl urmaseră minunați de cântecele stranii din văzduh, pe care le cânta el ca să-i aducă înaintea stăpânului său. Acest Gonzalo era acela care îngrijise cu atâta bunăvoință de Prospero, dându-i cărți și hrană, atunci când ticălosul său frate îl lăsase, cum credea el, să piară într'o luntre mică pe mare.

Durerea și spaima le îngrozise într'atât simțurile în cât ei nu mai cunoscuseră pe Prospero. Acesta se descoperi mai întâi bunului bătrân Gonzalo, zicându-i că el a fost mântuitorul vieții sale; și apoi fratele său și regele cunoscură că el era Prospero cel nedreptățit.

Antonio cu lacrimi și cuvinte de durere și de remușcare adâncă, rugă pe frate-său să-l ierte, și regele arată căința lui adevărată pentru că ajutase pe Antonio să scoată din domnie pe frate-său; și Prospero îl iertă; și, după ce ei se legară să-i înapoieze ducatul, el zise către regele Neapölului: „Acum am să-ți dau și eu un dar“; și deschizând ușa, îi arată pe fiul său Ferdinand jucând șah la o masă cu Miranda.

Nimic nu putea să întrecă bucuria tatălui și a fiului, întâlnindu-se așa pe neașteptate,

după ce fiecare credea de cellalt că s'a înecat în furtună.

„Ce minune!“ strigă Miradă, „ce ființe mândre sânt acestea! Vrednică trebuie să fie țara aceea care are un asemenea popor“.

Regele Neapolului fu tot atât de uimit de frumusețea și farmecele alese ale tinerei Miranda, precum fusese și fiul său, „Cine-i această fecioară?“ întrebă el; „par'că ar fi zeița, care ne-a despărțit și ne-a adus acum iarăși împreună“. — „Nu, tată“, răspunse Ferdinand, surâzând că și tatăl său se înșelase ca și el când văzuse întâi pe Miranda; „ea este muritoare, dar pronia cerească a făcut ca ea să fie a mea; eu am ales-o înainte de a-ți putea cere consimțământul, tată, căci nu credeam că mai ești în viață. Ea e fiica lui Prospero, vestitul duce al Milanului, despre a cărui faimă am auzit atât de multe și pe care nu l-am văzut decât acum: dela el primii o viață nouă, el este acum pentru mine al doilea tată, căci mi-a dat pe aceasta fată scumpă“.

„Atunci și eu trebuie să fiu tatăl ei“, zise regele; „dar vai! cât va fi de straniu că trebuie să-mi cer iertare dela copilul meu“.

„Să nu mai vorbim de aceasta“, zise Prospero: „să uităm necazurile din trecut, că s'au sfârșit cu atâta fericire“. Apoi Prospero îmbrățișă pe fratele său, și-l încredință iarăși că l-a iertat, și spuse că pronia înțeleaptă și a-tot-țiitoare a vrut ca el să fie scos din săracul său ducat al Milanului și ca

fiica sa să moștenească coroana Neapolului, căci prin întâlnirea lor în această insulă pustie, s'a întâmplat ca fiul regelui să îndrăgească pe Miranda.

Aceste cuvinte blânde pe care le spuse Prospero, cu gândul de a mângâia pe fratele său, rușinară pe Antonio și-i umplură sufletul de atâta remușcare, în cât plânse și nu era în stare să mai vorbească; și bunul bătrân Gonzalo plânse văzând această împăcare îmbucurătoare și se rugă pentru fericirea tinerei perechi.

Prospero le spuse acum că corabia era neatinsă în port cu toți marinarii într'însa și că el și cu fiica sa îi va însoți acasă în dimineața următoare. „Până atunci”, zise el, răcoriți-vă cu ce se găsește prin pivnița mea săracă; și ca să ne trecem vremea astă-seară am să vă povestesc viața mea decând m'am scoborît în această insulă pustie“. Apoi chemă pe Caliban ca să pregătească ceva de mâncare, și să mai rânduiască prin pivniță; și toți fură uimiți de chipul ciudat și înfățișarea sălbatică a acestei dihanii urite, care, cum spunea Prospero, era singurul ajutor ce-l avea.

Mai 'nainte ca Prospero să părăsească insula, el dete drumul lui Ariel, spre marea bucurie a acestui spiriduș vior care, deși fusese un servitor credincios pentru stăpânul său, era totuși mereu dornic să se bucure de toată libertatea, să rătăcească prin văzduh fără să-i ceară cineva socoteală, ca o

pasăre pe supt copacii cei verzi, printre poamele cele dulci și florile mirositoare „Gingașul meu Ariel“, zise Prospero spiridușului său, când îi dăte drumul, „voi mai simți eu lipsa ta, dar totuși îți dau libertatea“.

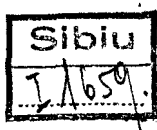
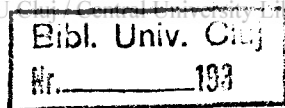
„Mulțămesc, scumpul meu stăpân“, zise Ariel; „dar dă-mi voie să-ți duc corabia acasă cu vânturi priincioase, înainte de a-ți lua rămas bun dela mine, care ți-am fost totdeauna credincios; și apoi, stăpâne, când voi fi liber, ce vesel voi trăi!“ Atunci Ariel începu să cânte acest cântec drăgălaș:

„De unde sughe-albina, de-acolo mă hrănesc,
 În floarea lăcrimioarei, în tihnă m'odihnesc,
 Și-adorm când urlă buhna,
 Liliacul mă poartă în zbor pe spinare,
 Vesel chiar când trece vara 'ncântătoare.
 Vesel într'una trăi-voi de-acum
 Supt floarea ce-atârnă de creanga de alun“.

Prospero îngropă apoi adânc în pământ cărțile lui de magie și varga vrăjită, căci era hotărît să nu se mai folosească nici-o dată de magie. După ce-și învinsese astfel dușmanii, și fiind acum împăcat cu frate-său și cu regele Neapolului, nu-i mai rămânea nimic altceva ca să-și desăvârșească fericirea, decât să-și revadă țara în care se născuse, să ajungă iarăși stăpân pe ducatul său și să fie martor la nunta fericită a fiicei sale cu prințul Ferdinand, care, cum spuse regele,

trebuia să se săvârșească îndată cu mare strălucire după întoarcerea lor în Neapol, unde și ajunseră în curând, după o călătorie plăcută, cu ajutorul spiridușului Ariel.

BCU Cluj (Central University Library Cluj)

BCU Cluj **Cuprinsul** Library Cluj

100%

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
Negustorul din Venetia	9
Regele Lear	33
Macbeth	57
Romeo și Julieta	77
Hamlet	105
Furtuna	131